

fugle & natur

2 | APRIL | 2018

Dansk Ornitologisk Forening

- › Tæl insekter – og hjælp fuglene
- › Vildgræsning året rundt
- › Med de kortnæbbede på rejse
- › Rå rikser i rørskoven

Egon Østergaard
Formand i DOF

Politikere: Kræv lærkesang og stærefløjt i agerlandet!

Det er forår, og grøn er vårens hæk. I århundreder har digtere i lyriske toner skrevet om det danske forår og vrirten af fugle, der fylder himmelrummet og giver liv og lyd i skov og krat.

I 1921 skrev Harald Bergstedt Jeg ved en lærkerede, der vel mere end noget andet digt udtrykker glæden ved at have fuglene tæt omkring os, og man bliver helt varm om hjertet over de smukke billeder, der tegnes af lærkeparret, der forsvarer den lune rede med unger mod både ræven og drengen, der samler bær.

Siden digtet blev skrevet for snart 100 år siden, har truslerne mod lærkereden og en lang række andre fugle i det åbne land forandret sig dramatisk i form af sprøjtegifte, vandingsmaskiner, mangel på føde og hurtigt voksende, meterhøje afgrøder, der ikke levner plads til en lun lærkerede eller et kuld vibeunger.

'Ørkenen' har bredt sig i agerlandet, og der er al mulig grund til at kræve lærkesangen og stærefløjt tilbage, når der nu frem mod 2020 forhandles en ny måde at fordele vores skattekroner til landbruget på.

Da jeg for to år siden i maj var på besøg omkring Ker teminde undrede det mig, at der ikke var konstateret ynglende stæ i Atlaskvadrater med masser af landbrug og småbyer. Jeg besluttede mig derfor til at finde de ynglende stæ. Jeg brugte to timer, men fandt ingen stæ i det 25 km² store landbrugsområde. Jeg var rystet. Stilheden var larmende. Også mange andre har bemærket det, og for et par måneder siden satte DOF fokus på, at der er forsvundet omkring tre mio. fugle i agerlandet de sidste 40 år. En udvikling der også er konstateret i andre lande med intensivt landbrug, fx Frankrig, Tyskland og England.

Noget må laves om, så dine og mine penge, der via EU kanaliseres til landbruget, i langt højere grad sikrer plads til fugle og natur i agerlandet. Det er et politisk spørgsmål, så kære politikere sørg nu for, at landbruget kun kan få del i støtten, hvis der gives plads og føde

til sanglærken, stæren, svalen og viben. De er en vigtig del af vores natur- og kulturarv, og det er ikke uden grund, at de indgår i vores sangskatte i modsætning til skinker, kyllingelår og leverpostej.

I Landbrug og Fødevarer erkendte viceformand Lone Andersen da også problemet og inviterede til dialog om, hvad der kan gøres.

I en kronik i Jyllandsposten beskrev hovedbestyrelsesmedlem i DOF, Henrik Wejding, i februar, hvordan vi kan få fuglene tilbage i landbrugslandet: 1. Giv de marginale landbrugsjorder mere værdi ved at landmanden ikke behøver opdyrke dem for at modtage støtte. 2. Gør naturpleje til en indtægtskilde, der er resultatorienteret, så fx flere viber eller orkideer giver større tilskud. 3. Indfør obligatoriske naturplaner på alle ejendomme, der ønsker at modtage EU-tilskud med klare mål og milepæle for arters og naturtypers forvaltning. Og 4. Indfør muligheden for at udtage dårlige dyrkningsjorder permanent mod engangsbetaling.

I England driver DOF's søsterorganisation RSPB en forsøgsgård, Hope Farm, under mottoet: Farming for food, profit and wildlife. Fra 2000 til 2017 er fugle tilknyttet agerlandet tredoblet på farmen, mens indekset i det øvrige agerland i England falder som i Danmark. Det kunne være til stor inspiration for dansk landbrug, hvis erhvervet selv eller sammen med miljø- og fødevarerministeren ville vise vejen i Danmark ved etablering og finansiering af en Håbets Gård.

En sådan gård, der ikke skulle beskæftige sig med forsuring af gylle, optimering af staldanlæg eller smågrises velfærd, kunne gennem forsøg og forskning inspirere til et langt mere naturvenligt landbrug med lærkesang og stærefløjt. Også obligatoriske naturplaner på den enkelte ejendom fra 2020 og frem vil kunne genskabe noget af fuglesangen.

Hvis vi intet gør, venter det tavse forår i agerlandet.

Egon Østergaard
Egon Østergaard, Formand DOF

Forside

Vandrikse med et ambitiøst måltid. Se flere af Allan Gudio Niensens fascinerende billeder af de rå rikser i rørskov på siderne 24-25 i dette blad.

Udgivet af

Dansk Ornitologisk Forening – DOF – BirdLife Denmark
Vesterbrogade 138-140 . 1620 København V
Tlf. 33 28 38 00 (alle hverdage 11-15). Mail: dof@dof.dk
Bemærk, at vi nu igen udsender Fugle & Natur med PostNord. I tilfælde af, at du ikke modtager dit medlemsblad, henvend dig til DOF's sekretariat på telefon: 3328 3800 eller dof@dof.dk

Redaktør (ansv.): Helge Røjle Christensen, Pilgårdsvej 4, 7742 Vesløs, tlf. 97 99 32 77 (aften), e-post: fugleognatur@dof.dk

Annoncer: Mads Oddershede . **Ture og Møder:** Anders Odd Wulff

Oplag: 17.000. **ISSN:** 1395-8860

Layout og tryk: Jens Nørgaard, www.STEP.dk

Indhold

Tæl insekter – og hjælp fuglene	3
Elnas sidste rejse	7
Vildgræsning på Saksfjed	8
Løvsangerens rute til Afrika	12
Ny app med fuglebog	15
Med de kortnæbbede på rejse	16
Gør noget stort – bliv punkt-tæller	20
Rå rikser i rørskov	24
Rørdrummer i sneen	26
DOF på Naturmødet	29
Traner sætter rekord	30
Lokalsider, ture og møder	35 - 45

Danske naturvenner kan i den kommende sommer være med til at indsamle og tælle flyvende insekter i det danske landskab. Dermed kan du bidrage til vores viden om den dramatiske tilbagegang for både fugle og insekter i landskabet.

Insekter på forruden på en god dag!
Foto: Anders Pape Møller.

TÆL INSEKTER

- og hjælp fuglene

Tænk tilbage på sidste sommer. Hvor ofte var bilens forrude klistret til med døde insekter? Lidt for sjældent formentlig, selvom det godt kan være irriterende.

En tysk undersøgelse har vist, at tætheden af flyvende insekter i en række tyske natur-

områder er faldet med over 70 procent de sidste 40 år.

I den kommende sommer kan DOF's medlemmer og andre danske naturvenner være med til at indsamle ny viden om insekternes situation i Danmark – og dermed om fødegrundlaget for mange insektædende fugle i sommerlandet.

En viden, der kan blive afgørende for at vende udviklingen. Hver tælling tæller!

Landsvalepar.
Foto: John Larsen.

En blåhatjordbi – naturligvis på en blåhat.
Foto: Allan Gudio Nielsen

Projekt "Insektmobilen"

Insektmobilen er et forskningsprojekt under Statens Naturhistoriske Museum, Københavns Universitet, som er støttet af Aage V. Jensen Naturfond. Formålet er at undersøge biodiversiteten af flyvende insekter i Danmark.

"Vi har brug for hjælp fra danske naturvenner til at samle insekter", siger lektor Anders P. Tøttrup fra Center for Makroøkologi, Evolution og Klima, som er en af forskerne bag projektet.

"Kan du køre fire korte ture i løbet af juni måned, så meld dig som "pilot" til Insektmobilen på websiden www.insektmobilen.dk. Vi sender dig så en pakke med alt, hvad du skal bruge for at foretage indsamlingen", forklarer han.

Insektmobilen net kan let monteres på taget af en almindelig bil.
Foto: Anders P. Tøttrup

Projektet kører i 2018 og 2019, og målet er at mindst 300 frivillige landet over vil samle flyvende insekter med store net, som let kan monteres på taget af en almindelig bil (se billedet). Du kan også følge med i insektindsamlingen på Insektmobilen's Facebookgruppe: www.facebook.com/insektmobilen.

"Men hvis der melder sig endnu flere frivillige insektsamlere, så er det kun en fordel", siger Anders P. Tøttrup.

"De frivilliges opgave er at indsamle insekterne ved at køre med nettet på taget af deres bil. De indsamlede insekter sendes til specialister på universitet, som står for bestemmelsen af de enkelte arter", tilføjer han.

Insekterne bliver samlet ind langs forudbestemte ruter i Danmark, så det omfatter fem forskellige danske naturtyper: skov, vådområde, overdrev, by og mark. På den måde kan forskerne undersøge, hvordan insektdiversiteten varierer efter naturforholdene, og hvordan et fald i antallet af bestemte arter af insekter kan påvirke dyr og planter. Det gælder insekternes rolle som bestøvere rundt omkring i landet og som fødegrundlag for insektspisende fugle. "Projektet Insektmobilen giver os for første gang mulighed for at vurdere

både biomassen og biodiversiteten hos de flyvende insekter i Danmark med en både gennemtænkt og kvalitetssikret metode", lyder vurderingen hos insektforskeren lektor Thomas Pape fra Statens Naturhistoriske Museum på Københavns Universitet.

Insekterne er fugls føde

Hvis der findes fald i bestemte arter af insekter, kan det sammenlignes med udviklingen i bestanden af de enkelte arter af fugle. Nye og måske skadelige (invasive) arter vil også blive registreret, når de mange indsamlede insekter skal undersøges, bestemmes og analyseres.

En beregning fra Dansk Ornitologisk Forening viste tidligere på året, at næsten tre millioner fugle er forsvundet fra landbrugslandet herhjemme i løbet af de sidste 40 år.

Den tyske naturbeskyttelsesorganisation Nabu har efterfølgende beregnet, at 12,7 mio. fugle er forsvundet fra Tyskland på bare 12 år – igen med landbrugslandets fuglearter som dem, det er gået hårdest ud over.

En af årsagerne til fuglenes tilbagegang er formentlig det dramatiske fald i antallet af insekter. Hvis du melder dig som pilot

til Insectmobilen, kan du hjælpe med at undersøge, om det også viser sig at gælde for fugle og insekter i Danmark. Projektet vil også indsamle referenceprøver til sammenligning i andre europæiske lande. Der er planer om at køre med insektnettet i Polen, Baltikum og Spanien, så der efterlyses også frivillige til disse ruter.

Projekt "Insectcount.dk"

Et andet projekt, som primært sigter mod at tælle selve antallet af flyvende insekter, er insectcount.dk. Det starter her i foråret og er organiseret af den danske biolog og forsker Anders Pape Møller, som er professor på Université Paris-Sud i Frankrig. Anders Pape Møller har studeret landsvaler siden 1971 og insekter som svalers føde siden 1996. Han har ved at tælle døde insekter på bilers forruder i Nordjylland konstateret en tilbagegang på 70 procent fra 1996 til 2017 – altså stort set det samme dramatiske fald, som de tyske forskere har fundet.

"Så store reduktioner i antallet af insekter antyder, at insektædende fugle vil have fødemangel i yngletiden", siger Anders Pape Møller. "Men en lignende reduktion i antallet af bestøvende insekter som bier, humlebier og sommerfugle vil også reducere frøsætning og frugtproduktion. Mange insekter lever af andre insekter, og de spiller derfor også en vigtig rolle i kontrollen af skadedyr og for økosystemernes funktion", siger han. Når insekter kolliderer med biler og dræbes mod forruden, så efterlader de et mærke på glasset. Antallet af dræbte insekter varierer fra ingen eller meget få på kolde dage i intensivt dyrket agerland til mange insekter på varme og solrige dage i områder med insektvenlig natur.

En lille bid til mursejleren.
Foto: John Larsen

"Dette mål for insekttæthed er pålideligt på specifikke dage, men også mellem dage. Insekttæthed skønnet med en bil er stærkt sammenfaldende med insekttæthed målt med et insektnet og sticky insect plates (fluepapir der bruges til at måle insekttætheder). Målingerne af insekttætheder ved hjælp af bilernes forruder passer også med fodringsraten hos landsvaler med unger i rederne, så det er bestemt en brugbar metode, forklarer Anders Pape Møller.

Døgnfluer i edderkoppespind.
Foto: Jørgen Peter Kjeldsen

*I større naturområder er der stadig mange insekter. Her masseklækning af guldsmeden firepletet libel i reservatet Vejlerne.
Foto: Jørgen Peter Kjeldsen.*

Styrken er mængden af data

Mens projektet "Insektmobilen" altså indsamler data om både mængden og fordelingen af de forskellige arter, biodiversiteten blandt de flyvende insekter i Danmark, så kan man ikke bestemme arterne og heller ikke præcist størrelsen af insekterne ud fra pletter på bilernes forruder.

"Styrken i projektet insectcount.dk ligger derfor i mængden af data, hvis det lykkes at få mange til at deltage. Det er en meget enkel metode at tælle døde insekter på forruden og alle kan deltage, som har

adgang til en bil", konstaterer insektforskeren Thomas Pape fra Københavns Universitet. Fugle & Natur har også bedt om hans vurdering af dette projekt, som altså organiseres fra Université Paris-Sud i Frankrig.

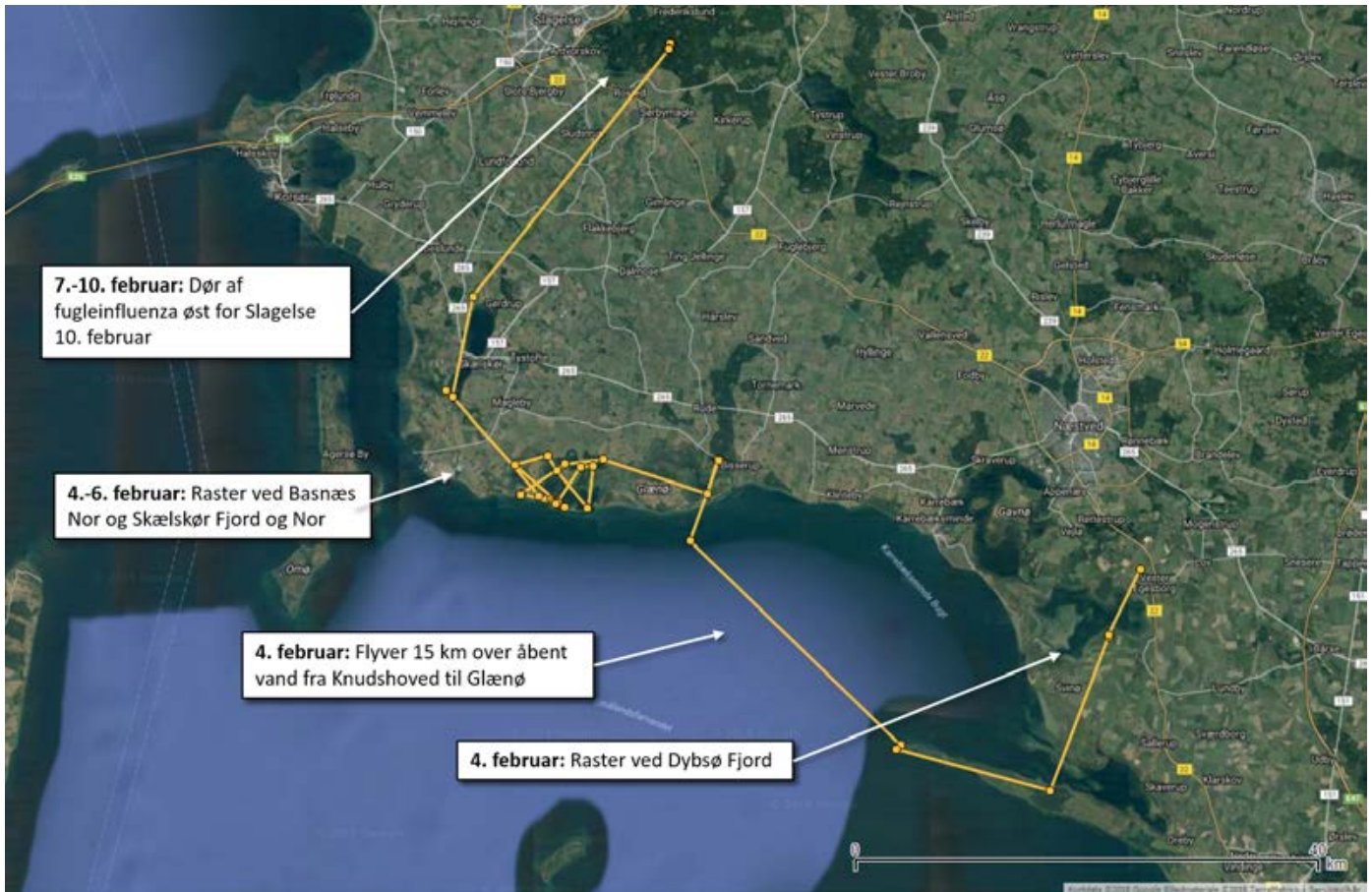
Dertil kommer, at tællingen af insekter på forruden kommer til at foregå i mange lande samtidigt.

"Jeg har kontakt til omkring 100 andre forskere og medarbejdere i flere europæiske lande, Nordafrika og Asien, som er med i projektet i den kommende sommer. Det bliver interessant at sammenligne mængden

af flyvende insekter i de forskellige lande. Er der for eksempel flere insekter tilbage i et land som Estland i forhold til Danmark, siger professor Anders Pape Møller. Man kan melde sig til insekttællingen på bilers forruder på websiden www.insectcount.dk Statens Naturhistoriske Museum i København har i øvrigt gang i endnu et citizen science projekt om insekter, hvor borgere hjælper forskerne med at indsamle data. Det er projektet "Myrejagten", som især henvender sig til skoler og børnefamilier. Se mere på websitet www.myrejagten.dk

Elnas sidste rejse

En af de to danske havørne med GPS-sendere er død af fugleinfluenza.

Kortet viser Elnas bevægelser de sidste dage, inden hun blev syg og døde af fugleinfluenza. Kort: Daniel Palm Eskildsen.

Havørnen Elna blev d. 13. februar fundet i en skov øst for Slagelse af ornitologer fra DOF, takket være signalerne fra GPS-senderen. I marts måned blev yderligere fire havørne fundet døde af fugleinfluenza i Danmark. Men Elnas søster Gunhild, som også flyver med GPS-sender, er fortsat i fin form i skrivende stund (ultimo marts). Hun holder til i et område nær Tissø i Vestsjælland, og du kan fortsat følge hendes færden på DOF's orneblog på dof.dk/gps-orne. "Det er et stort tab for projektet, at vi har mistet en af vores ørne, men det viser, hvad teknologien med GPS-sendere også kan bruges til. Uden senderen på ryggen var Elna måske aldrig blevet fundet, og så havde vi ikke haft den samme viden om sygdommens forekomst i Danmark", siger biolog Daniel Palm Eskildsen fra DOF.

Elna var smittet med den højpatogene fugleinfluenza-type H5N6. Højpatogen betyder, at sygdommen giver fuglene svære symptomer med nærmest 100 procent dødelighed. Samme type er ifølge DTU Veterinærinstituttet årsag til de øvrige fire havørnes død. De er fundet ved Hurup og Hjordemål i Thy, ved Næstved og ved Maribo på Lolland. Ifølge Fødevarerstyrelsen, så er der ikke rapporteret om smitte til mennesker med denne fugleinfluenzatype. Selve projektet med GPS-mærkning af danske havørne-unger fortsætter her i 2018. Bag projektet står DOF og Center for Makroøkologi, Evolution og Klima, Statens Naturhistoriske Museum ved Københavns Universitet. Det er planen at sætte GPS-sendere på i alt 10 unge danske havørne de kommende år. Gunhild og Elna blev mærket i en rede på Sydsjælland,

og det er meningen, at forskningen skal spredes, så både sjællandske, fynske og jyske havørneunger forsynes med sendere. *hrc*

Elna som hun blev fundet i en skov øst for Slagelse. Foto: Daniel Palm Eskildsen.

De vilde bider i græsset – og barken og sivene

Fugleværnsfonden går nu fra helårsgræsning til vildgræsning i naturreservatet Saksfjed Inddæmning på Lolland.

AF HELGE RØJLE CHRISTENSEN

Helårsgræsning. Den kan vi godt regne ud. Dyrene går ude og græsser i naturen hele året. "Der er mange fordele ved helårsgræsning. Insekter får adgang til afføring fra dyrene hele året rundt. Det giver et rigere insektliv i området og dermed mere føde til fuglene. Desuden spiser dyrene grovere materiale om vinteren, som de undgår om sommeren, hvor der er rigeligt af de blødere saftige græsser. Det kan fx være bark på træerne, bjerg-rørhvene eller lysesiv, som ellers kan være svære at få græsset ned. Barkskader kan

på sigt forme redehuller eller resultere i langsomt døende træer til glæde for svampe, insekter og fugle, og når lysesiv og rørhvene græsses ned, står de våde enge klar som lavtgræssede ynglepladser for ex viben", forklarer Emilie Nicoline Schmidt, som er biolog og naturforvalter i Fugleværnsfonden. Så jo, helårsgræsning er godt for naturen. Men hvad så med vildgræsning? "Det er helårsgræsning på større arealer. Vildgræsning er af forskere defineret som helårsgræsning på arealer større end 100 hektar. Det giver selvsagt endnu større

fordele for naturen og fremmer de naturlige dynamikker, når dyrene selv kan vælge, hvordan de bruger det store område året igennem. I Saksfjed-reservatet går vi nu fra et hegn på 90 hektar op til et hegn på 115 hektar", siger Emilie Nicoline Schmidt. På længere sigt er det målet med nye opkøb at skabe et af de største sammenhængende afgræssede naturområder i Østdanmark. Biodiversiteten er generelt presset i Danmark. Vi mangler især store sammenhængende områder med fri dynamik, hvor store græssere plejer den lysåbne natur og

udvalgte skove igennem hele året. Det kan Fugleværnsfonden være med til at levere i Saksfjed Inddæmningen og på Hyllekrog.

Flok på 18 vilde heste

Det er en flok på 18 vilde heste, som står for naturplejen, suppleret med økologisk kvæg i sommerhalvåret samt en stor naturlig dåvildt bestand.

De første 5 heste af racen exmoor blev udsat i 2013, i 2014 kom yderligere 8 til, og de har alle siden levet i en fold på 90 hektar uden tilskudsfordring og uden direkte kontakt med mennesker. Folden består overvejende af en mosaik af tidvis våd eng, blandet løvskov, surt overdrev og mindre søer.

Hestene blev hentet fra Naturstyrelsens bestand af vilde heste på Sydlangeland, og de har aldrig været tæmmet. Der er en ung hingst i flokken, som blev kønsmoden i 2015. Det resulterede i to føli i 2016 og 2017, og foreløbig et nyfødt føli her i foråret 2018, så flokken er nu oppe på 18 dyr. Nu får de altså yderligere plads at boltre sig på, men måske ikke lige med det samme.

"Den største udfordring bliver nok at få

Det nyfødte føli fra marts 2018. Foto: Rasmus Romme

hestene til at forlade deres vante omgivelser", siger Rasmus Romme, som er aktiv i Fugleværnsfondens lokale arbejdsgruppe og sammen med en anden frivillig, Lars Munk, holder øje med dyrene i det daglige. "Hestene er meget forsigtige, og de skal passere over en tre meter bred bro for at

komme ind i den ny fold. Det skal de lige opdage og vænne sig til". Rasmus Romme har fjernet nogle buske ved passagen mellem de to folde, så hestene bedre kan se sig tilbage mod det velkendte terræn, når de engang får mod på at undersøge den nye fold.

Traner og vildheste i Saksfjed-reservatet. Havørneparret fra Ørne-TV bor i skoven i baggrunden.
Foto: Allan Gudio Nielsen

"Men ellers kan vi ikke gøre så meget andet end at vente. Køer kan man få til at følge med, hvis man blot tager en spand i hånden med noget lækker føde til køerne og så går hen over broen. Men de vilde heste kan vi ikke drive med", fortæller Rasmus Romme.

Stor biologisk mangfoldighed

Saksfjed-Hyllekrog er et af Fugleværnsfondens største naturreservater. Området blev erhvervet i 1995 gennem Karen Krieger Fonden, der overlod administrationen af området til Fugleværnsfonden. Naturreservatet forvaltes i dag efter en vision om 'vildhed, variation og vand'. Selve Hyllekrog er på 81 hektar, mens Saksfjed-området er på 117,7 hektar. Hele naturreservatet er en del af en større landskabsfredning, der blev fredet i 1989. Hyllekrog er et vildtreservat, og jagt er forbudt i hele bugten nord for Hyllekrog-tangen. Derudover er Saksfjed-Hyllekrog også et EF-beskyttelsesområde og et Ramsarområde, hvilket vil sige et våd-

Med helårsgræsning får insektlivet friske forsyninger af gødning året rundt.
Foto: Emilie Nicoline Schmidt.

område af international betydning som levested for vandfugle.

Der findes kun to bygninger på Hyllekrog-

tangen: Ninas Hus, som er en tidligere jagthytte nu ejet af Fugleværnsfonden, hvis frivillige har sat det i stand og passer det, og Hyllekrog Fyr, som er ejet af Natur-

Fem nye færister er også en del af projektet. De skal forhindre, at dyrene løber ud på markveje i området. Foto: Rasmus Romme.

KORT NYT

EFTER 10 ÅRS KAMP: FLAMINGOERNES SØ ER REDDET

Salt- og sodasøen Lake Natron i Tanzania er den vigtigste yngleplads for lille flamingo i verden. Trods en bestand på over to millioner fugle er lille flamingo rødlistet som "nær truet", netop fordi arten er så afhængig af en enkelt lokalitet. De gigantiske flokke af lyserøde flamingoer i det storslåede afrikanske landskab er et af verdens mest beundrede og fotograferede naturscenerier.

Men siden 2006 har Lake Natron faktisk været truet af planer om at opføre en sodafabrik nær søen. Fabrikken og en tilhørende mine skulle udnytte de rige forekomster af natriumcarbonat (sodium carbonate) i området. BirdLife International og den lokale partner Nature Tanzania har fra starten kæmpet imod planerne. Derfor er det en stor sejr for fuglene og naturen, at Tanzanias regering i marts endelig besluttede helt at droppe placeringen af en sodafabrik ved Lake Natron.

"Det glæder os, at vores regering har besluttet at beskytte Lake Natron, der er en global perle for Tanzania, Afrika og hele verden. Fremtiden for sårbare økosystemer som Lake Natron ligger i økoturismen, som i dag bidrager med over 12 procent af bruttonationalproduktet i Tanzania og andre østafrikanske lande", siger John Salahe, formand for Nature Tanzania.

Læs flere internationale fuglenyheder på www.birdlife.org

Om vinteren spiser hestene grovere kost som her bark på træerne. Det skaber også grundlag for et rigere insektliv og hindrer tilgroning. Foto: Emilie Nicoline Schmidt.

styrelsen. Der er fri adgang til fyret, der tilbyder en storslået udsigt over området. Af hensyn til ynglefuglene er tangen dog lukket fra 1. marts til 15. juli.

Saksfjed-Hyllekrog er et af Danmarks vigtigste efterårstræksteder for rovfugle. I naturreservatet kan du også opleve det berømte havørnepar, som lægger rede til DOF's populære Ørne-TV. Lokaliteten rummer desuden en spændende og meget artsrig flora og fauna.

Ved såkaldte bioblitz'er i området er der registreret omkring 600 arter dyr og planter

på et enkelt døgn. En bioblitz er en event, hvor specialister og "artsnørder" inden for både planter, insekter, fugle og dyr samles i området for at finde og bestemme flest mulige arter.

Med projektet "Fra helårsgræsning til vildgræsning i Saksfjed Inddæmningen" skulle der gerne blive endnu flere arter til nørderne, fuglene og alle os andre i fremtiden.

Projektet er støttet af Aage V. Jensen Naturfond og 15. juni Fonden.

Vildheste på vildgræsning. Foto: Allan Gudio Nielsen.

Nyt lys

over løvsangerens lange rejse

Selv små trækfugle som løvsangere kan nu følges med geolokatorer også kaldet lysloggere. 17 løvsangere fra Amager Fælled har afsløret detaljer om trækket til Afrika, som var ukendte for forskerne trods mere end 100 års almindelig ringmærkning.

AF HELGE RØJLE CHRISTENSEN

Hvis man slår op i storværket Dansk Trækfugleatlas fra 2006, så kan man se et kort over samtlige genfund af løvsangere mærket i Danmark på det tidspunkt. I alt 723 genfund, hvoraf langt de fleste viser en tydelig trækrute mod sydvest til Spanien, Portugal og det vestlige Nordafrika. Der er kun tre genfund fra selve overvintringsområdet i tropisk Vestafrika, nemlig fra de tre lande Ghana, Elfenbenskysten og Burkina Faso, som alle ligger nærmest stik syd for Gibraltar. Derfor kan man også læse i teksten om løvsanger i Dansk Trækfugleatlas, at "Vesteuropæiske fugle trækker mod sydvest til Den Iberiske Halvø, før de drejer mod syd mod Vestafrika". Helt logisk ud fra de tre genfund, det bygger på. Men i 2014 og 2015 satte forskere fra Københavns Universitet små 0,3 grams geolokatorer på 37 hanner af løvsangere på ynglepladsen på Amager Fælled. 17 af fuglene blev genfanget det følgende år på ynglepladsen, og dermed kunne forskerne aflæse data fra geolokatorerne. Det har givet overraskende nye detaljer om hvilken rute, som de danske løvsangere i virkeligheden følger til Vestafrika, og hvor de overvintrer (se kortet side 13).

Flyver udenom Sahara

"Det viser sig, at fuglene med geolokatorer fulgte en rute videre mod sydvest langs den vestafrikanske kyst, indtil de nåede syd for Sahara. Derefter ændrer de brat kursen og flyver mod øst og sydøst ind

i Sahel-bæltet syd for Sahara og videre mod det mere frodige Vest- og Centralafrika", fortæller Kasper Thorup, leder af ringmærkningscentralen på Statens Naturhistoriske Museum, som er en af forskerne bag undersøgelsen. Resultaterne er offentliggjort i en videnskabelig artikel i tidsskriftet *Movement Ecology*. "Men mindst lige så overraskende er det, at løvsangerne fra ynglepladsen på Ama-

ger Fælled overvintrede vidt forskellige steder i Afrika med op til 3000 kilometer mellem fuglene for så at vende tilbage til Danmark og yngle inden for 500 meter på samme yngleplads. Det hænger formentlig sammen med løvsangerens adfærd som en tilpasningsdygtig generalist med en evne til at flytte sig langt efter gunstige forhold på overvintringspladserne", forklarer Kasper Thorup.

Ringmærkning af løvsanger. Foto: Peter Vadum.

Kortet viser ruterne, som løvsangerne med lysloggere fulgte til Afrika.

Fantastisk supplement

Geolokatorer – eller lysloggere – er i dag så lette, at de kan bruges til små fuglearter som løvsangeren. De bæres enten på ryggen af fuglen, monteret på en sele, eller på en ring omkring benet. Lysloggeren registrerer fuglens positioner på trækruten ved at indsamle data om dagslængder (nord-syd) og tidspunkter for solopgang og solnedgang (øst-vest). Ulempen er, at man skal genfangne fuglen fx på ynglepladsen for at kunne indsamle data fra loggeren, men det lykkedes altså fint i projektet med løvsangerne fra Amager Fælled.

”Geolokatorerne er et fantastisk supplement til almindelig ringmærkning.

Vi får meget specifikke informationer om fuglens opholdssteder, som også er vigtige i arbejdet med at beskytte trækfuglens overvintringsområder i Afrika”, siger Kasper Thorup.

”Men de nye metoder kan ikke erstatte den traditionelle ringmærkning, som har givet os så meget viden om fugletrækket igennem mere end 100 år. Det har også betydning, at mærkning med geolokatorer påvirker fuglene mere end en ring om benet, så det skal ske i en mere begrænset og målrettet form”, siger lederen af ringmærkningscentralen.

Bliv trækfugleambassadør på Skagen Fuglestation!

Skagen Fuglestation søger medlemmer, der har lyst til at formidle fuglesagen, trækfuglene og fuglestationens arbejde for gæsterne ved Det Grå Fyr – Center for trækfugle i sommerferieperioden. Som trækfugleambassadør vil din hovedopgave være dagligt at mødes med centrets gæster og f.eks. fortælle

om nyheder fra felten eller oplyse om de aktuelle naturoplevelser og tilbud. Dit ophold skal være af minimum en uges varighed i skolernes sommerferie. Vi tilbyder gratis logi under opholdet, og du vil indgå i et hyggeligt fællesskab med Fuglestationens øvrige frivillige, med mulighed for også at deltage i vores feltar-

bejde. Udover dette kan vi godt love, at du vil få en masse viden og gode oplevelser med dig hjem i bagagen!

Skriv en lille ansøgning til naturvejleder Simon S. Christiansen på ssc@dof.dk eller ring på 40 21 73 14 og hør nærmere.

KOM TIL FUGLENES DAG

- og tag familie og venner med

**NORDEA
FONDEN**
Vi støtter gode liv

Dansk
Ornitologisk
Forening

Fuglenes Dag – søndag d. 27. maj

Del din glæde ved sommerens fugle. Pak madkurven og ta' sammen ud i naturen til Åbent Hus for alle: Fugleentusiaster, småbørnsfamilier og bedsteforældre.

Glem ikke at hente vores app DOFs fuglebog, som både hjælper dig med at finde gode fuglesteder og med at bestemme de fugle, du ser.

Følg med www.fuglenesdag.dk og find et arrangement nær dig. Det er gratis for alle at deltage.

Ny fugleapp fra DOF

AF TINE DUE HANSEN

Kan du synge som en solsort og fløjte som en stær... Ja NU kan du! For uanset din viden om eller måske mangel på samme om fugles sang og kald, så hjælper DOF's nyeste version af fugleappen "DOF's fuglebog" dig til at opleve og genopleve både fuglesang og fugleflugt. Appen er ikke mindst nyttig her i forårssæsonen, hvor vi gerne vil lokke endnu flere ud og opleve fuglene.

Find arter ud fra deres lyde

Med en helt ny funktion suppleres appen DOF's fuglebog med både kald og sang for foreløbigt alle arterne. Dertil kommer videoer på ca. 30 fuglearter. Og flere er på vej i fuglebogen.

Som fuglekigger hører man ofte en fugl, før det lykkes at få den i kikkerten. Og det gælder især for de ikke så garvede fuglekiggere, der her i foråret valfarter til skov og strand for at få den første fornemmelse af forår. Her kan appen være en stor hjælp til at genkende fuglestemmerne.

Lyt evt. til dem på appen inden turen – og genhør dem ude i naturen. På den måde får man også en meget større chance for at få en lang liste over, "fugle jeg har set". Ligesom det bliver langt sjovere at dele sine oplevelser med andre.

En af de meget lidt opsigtsvækkende fugle, gransangeren, får pludselig ny opmærksomhed på grund af den letgenkendelige sang: "tjif-tjaf, tjif-tjaf". Har man hørt det bare én gang, er fuglen let at genkende trods sin neutrale grønbrune farve og lidt anselige størrelse.

Find dit nærmeste fuglested

Det er ikke længe siden nye kortfunktioner på mobilen imponerede med at kunne udpege "den nærmeste restaurant, bilvaskehal, brødbager..." Nu er turen kommet til "det nærmeste fugle-spot". Denne nye facilitet på appen udpeger et sted nær dig – hvor der er enten et fugletårn eller et hot-spot for fugle.

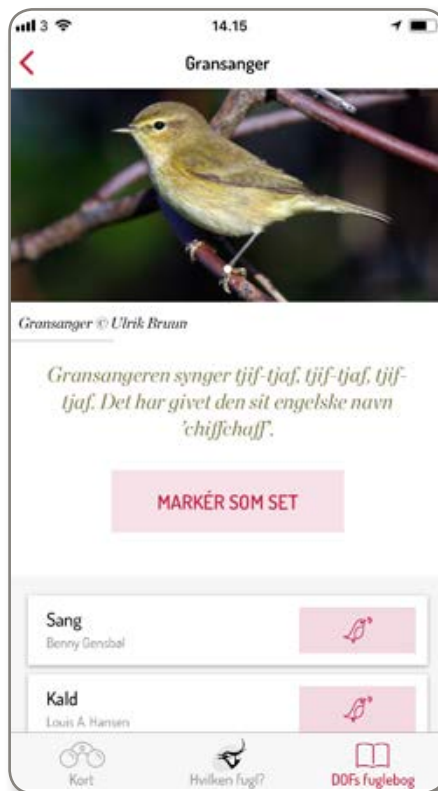
Den præcise beskrivelse og angivelse af stedet får man ved at trykke på symbolet for et fugletårn/sted. Og under overskriften "Detaljer" får man foruden en

fugle-faglig beskrivelse af stedet en liste over "Arter på denne tid af året". Listen er på side 1 de otte mest almindelige fugle. Vil man se dem alle kræver det et klik mere. Listen er genereret på baggrund af indtastninger i DOFbasen.

Find din fugl

Den i denne omgang sidste og største tilføjelse er funktionen; "Søg på en fugl, du gerne vil se", der giver en oversigt over steder i Danmark, hvor du med sandsynlighed kan se alt lige fra havørn til fiskehejre og fiskeørn afhængig af sæsonen. Funktionen giver en unik mulighed for at sidde derhjemme og planlægge ferien eller bare weekendens udflugter.

Tine Due Hansen er projektleder i DOF for projekt FugleOveralt, som er støttet af Nordea-fonden.

Fakta

Appen indeholder følgende funktioner:

Fuglebestemmelse: Via fem simple trin hjælper appen dig med at artsbestemme den fugl, du lige har observeret.

Fuglebog: En oversigt over en række af de mest almindelige fuglearter herhjemme, med tilhørende tekst, billeder, lyd og video.

Kort: Et dynamisk kort over fugle-Danmark. På kortet kan man se fuglelokaliteter med beskrivelse og almindelige arter, fugletårne og ikke mindst events.

OBS! I 1. halvår af 2018 vil video, lyd og kortfunktion kun være tilgængelig for iPhone-brugere.

Eksempler på skærbilleder fra DOF's nye app:

Med artslisten har du ikke bare en fuglebog men også en lydbog over fuglestemmer – og det lige ved hånden på mobilen - til venstre.

Du kan også finde gode fuglesteder nær dig ved hjælp af appen - til højre.

Med de kortnæbbede på rejse

TEKST OG FOTO: JØRGEN PETER KJELDSEN

mit arbejde med kortnæbbet gås for Aarhus Universitet har jeg i snart mange år fulgt gæssene fra ankomsten midt i september, til de drager af sted nordpå om foråret. Som bekendt har gæssenes forekomst i Danmark undergået store forandringer – bestanden er steget, og antallet af lokaliteter, som de udnytter, er mangedoblet. Ligeledes er den tidsmæssige optræden ændret – hvor der tidligere kun stod få gæs i Vestjylland om efteråret (hvor størstedelen af bestanden trak til Holland/Belgien), er der nu en større del af bestanden, som ikke trækker længere sydpå end Danmark. Til gengæld er afrej-

sen nordpå rykket frem – tidligere skete det først i maj, men nu til dags forlader størstedelen af bestanden os allerede kort efter 1. april.

Næste skridt på rejsen mod ynglepladserne på Svalbard går til Trondheimfjorden i Trøndelag i Norge, hvor et ret intensivt landbrugslandskab med udbredt korndyrkning har lokket gæssene til at udvikle nye vaner.

Jeg har længe ønsket at følge "mine" gæs til disse landskaber, som jo må siges at være markant anderledes end Jyllands flade vidder (og Holland/Belgiens, hvor nogle af dem overvintrer). For nok er det et land-

brugslandskab – men det er samtidig med de norske fjelde som baggrundskulisse, og dermed ganske eksotisk for en vestjyde.

Over 1700 aflæsninger

I 2017 gik dette ønske i opfyldelse, idet jeg for NINA (Norsk Institutt for NATurforskning) fik til opgave i tre uger fra midt i april til en uge ind i maj at aflæse halsringe på gæssene i Trøndelag. Det var en særdeles spændende opgave, ikke alene var det en succes i kraft af et stort antal aflæsninger (over 1700), men oplevelserne med fuglene i dramatiske landskaber gjorde i den grad også indtryk.

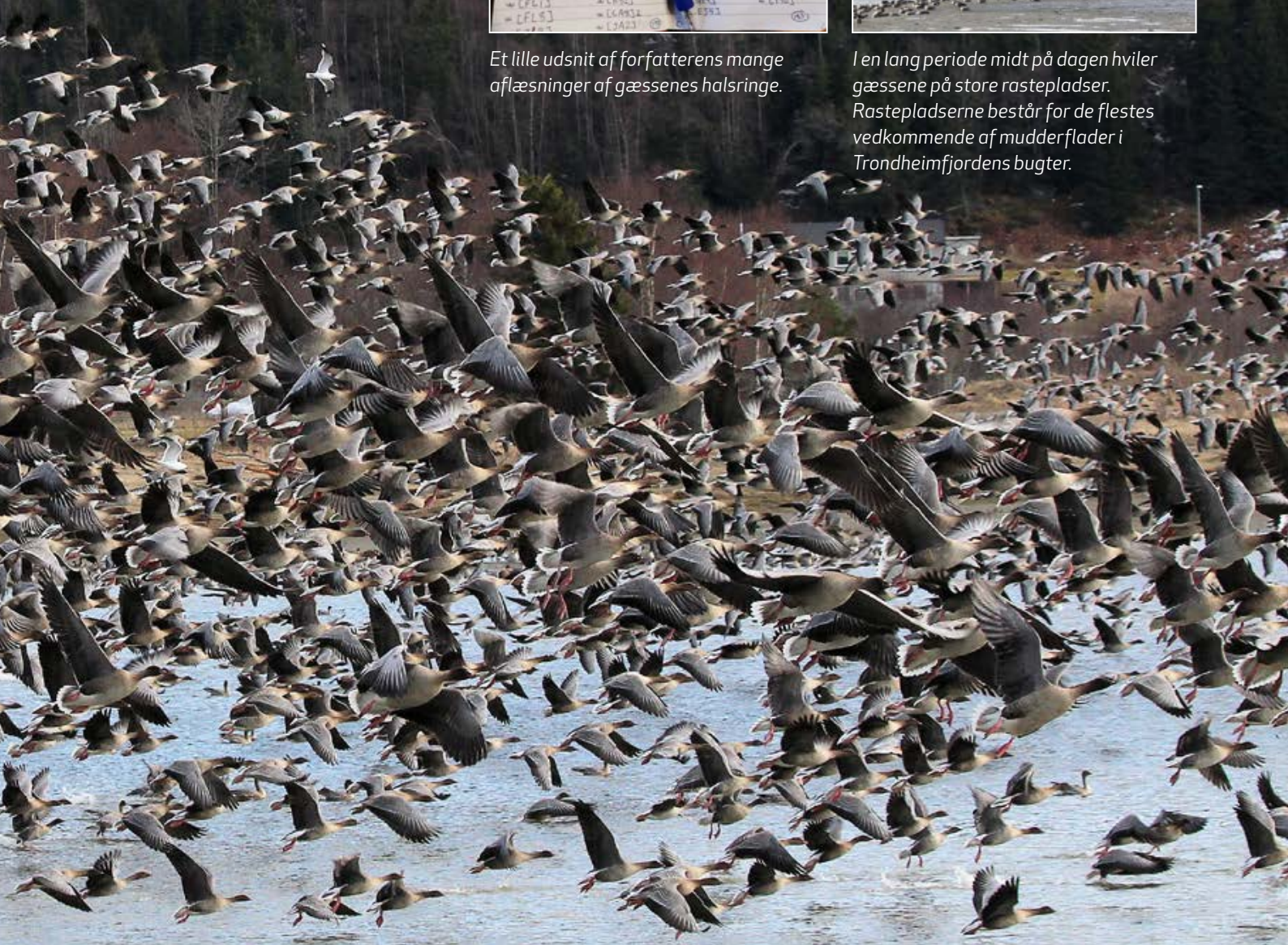
Ornitologen Jørgen Peter Kjeldsen har fulgt "vores" kortnæbbede gæs til deres forårs-rastepladser ved Trondheimfjorden i Norge.

Et lille udsnit af forfatterens mange aflæsninger af gæssenes halsringe.

I en lang periode midt på dagen hviler gæssene på store rastepladser. Rastepladserne består for de flestes vedkommende af mudderflader i Trondheimfjordens bugter.

Heroppe fouragerer fuglene i agerlandet tidlig morgen og sen eftermiddag (henholdsvis før og efter landmændenes mark-aktiviteter), mens de i en lang periode midt på dagen hviler på store rastepladser. Rastepladserne består for de flestes vedkommende af mudderflader i Trondheimfjordens bugter, som udgør en dynamisk tidevandszone. Og som altså rent landskabeligt er ganske storslået. Bestanden af de Svalbard-ynglende kortnæbbede gæs er i disse år genstand for særlig interesse, da man internationalt har aftalt en forvaltningsplan baseret på adaptiv forvaltning, dvs. at der årligt

tages stilling til, hvorvidt jagtens omfang skal mindskes, fastholdes eller øges. Det er naturligvis vigtigt, at de data, beslutningerne tages ud fra, er så præcise som muligt. Hvert år gennemføres to store internationale tællinger af bestanden: i november og i maj. Udfordringen ved november-tællingen er, at bestanden er spredt over mange lande og en lang række lokaliteter. For at sikre pålidelige tal, skal tællingerne helst foretages ved overnatningspladserne, for i dagtimerne er gæssene spredt på marker i det dyrkede land og kan være ganske svære at finde. Dette forhold forstærkes hvert år af, at

gæssene hele tiden finder nye fourageringsområder. Eksempelvis kan nævnes, at der i disse år ofte overnatter 20.000 kortnæbbede gæs i det danske vadehav, som i dagtimerne flyver til marker i det meste af Sønderjylland. Anderledes med maj-tællingen, for efter at de fleste gæs har forladt Danmark i april, står næsten hele bestanden samlet på et relativt begrænset areal – langt de fleste ved Trondheimfjorden. Det er derfor muligt, med en koordineret indsats af en gruppe af lokale interesserede ornitologer, på én dag at gennemføre en dækkende tælling.

Bestand på 88.000 fugle

Jeg fik mulighed for at deltage i denne tælling i Trøndelag i månedsskiftet april/maj, og det var en fornøjelse at have de fleste af de lyse timer til rådighed. Under overnatningstællingerne, jeg har bidraget til i Danmark, har det svindende lys ofte været en stress-faktor (ikke mindst på grund af et stort indslag af Bramgæs i flokkene, og det kan være svært at adskille arterne i skumringen). Men i Norge var der god tid til at tælle de rastende gæs midt på dagen, de optrådte i næsten artsrene flokke, og det mest stressende ved tællingen var overflyvende havørne, som fik flokkene på vingerne. Resultatet, vi kom frem til, var imponerende 82.000 kortnæbbede i Trøndelag, 2400 i resten af Norge, og et samlet tal for bestanden på 88.000.

Udover de årlige tællinger af bestanden indgår det store aflæsningsmateriale fra de halsmærkede gås i de årlige analyser af overlevelse i bestanden, individuel variation i reproduktionen, konditionsudvikling, træk og udnyttelse af rasteplasser. En af de mest markante udviklinger, der er sket indenfor de seneste ti-tyve år, er, at en større og større del af bestanden bruger længere og længere tid under trækket nordpå ved de midt-norske fjorde og søer. Så længe gæssene æder spildkorn fra hø-

I Norge fouragerer fuglene i agerlandet tidlig morgen og sen eftermiddag, henholdsvis før og efter landmændenes aktiviteter i marken.

sten på stubmarkerne generer det næppe større interesser, men i det øjeblik markerne bliver tilsået, og gæssene målrettet fouragerer på det nysåede korn, giver det selvfølgelig anledning til konflikter med de norske landmænd. Konflikterne er i nogen grad søgt afhjulpnet ved hjælp af tilskud fra den norske stat. Da samtidig også udnyttelsen af markerne ved Trondheimfjorden om efteråret er steget markant, har de norske landmænd og jægere en mulighed for i nogen grad selv

at være med til at begrænse problemet ved at øge afskydningen. For denne dansker, der i forvejen havde stor erfaring med to tredjedele af de kortnæbbedes årscyklus, var det fint at få billeder på nethinden af nogle af de landskaber, de også færdes i. Nu må næste skridt blive at følge dem til Svalbard!

Jørgen Peter Kjeldsen er feltornitolog og indehaver af konsulentfirmaet ornit.dk

En arv til Dansk Ornitologisk Forening
**ER EN GAVE FRA ÉT LIV
TIL ET ANDET**

Ved at betænke DOF i dit testamente er du — selv efter din levetid — med til at hjælpe vores truede ynglefugle & sårbare natur.

**I LØBET AF DE SIDSTE 50 ÅR
ER FIRE UD AF FEM VIBER
FORSVUNDET FRA DANMARK**

— DET SKAL VI RETTE OP PÅ!

Hvis du ønsker at donere en del af din arv til fuglene & DOF, kan du gratis oprette dit testamente hos vores advokat, Nils-Erik Norsker, som er klar til at hjælpe dig.

77 40 10 20
NEN@NJORDLAW.COM
WWW.DOF.DK/ARV

Gør turen til en tradition og hjælp fuglene

At være punkttæller er en hyggelig måde at hjælpe fuglene på og samtidig følge udviklingen på ens helt egen rute.

AF CARL JOHAN CORNELIUSSEN

Da vækkeuret ringer, er det stadig mørkt. Uden for er det tyst. Om en time er jeg på vej ud på min årlige vinterrute som punkttæller. Rygsækken er klar med kanelgifler, vand og kikkert. Nu skal kaffen bare brygges, og en lille madpakke smøres. Teleskopet får lov til at blive hjemme. Det skal ikke benyttes ved punkttællinger, for de handler om fuglene i nærområdet – ikke dem, der kan anes tre kilometer væk.

Jeg har glædet mig. Det er sjette gang, jeg skal gå min rute, som dækker Kruusesminde og Lejodde lige ved den sjællandske side af Storebæltsbroen. Der har ikke været sjældne arter på min rute endnu, men

jeg har da haft snespurv og stenvender og sågar den lidt sjældne lapværting. Ved Lejodde er der desuden set jagtfalk et år, så det kunne gå hen og blive spændende.

Aktiv borgervidenskab

Punkttællinger handler dog ikke så meget om at finde sjældenheder, men om at følge udviklingen i fuglelivet i det samme område over mange år. Støt og stabil registrering efter helt fastlagte principper, så man er sikker på, at det statistiske materiale bliver brugbart for eftertiden. Det lyder måske lidt højtravende, men det er faktisk et eksempel på, at den enkeltes indsats kan have betydning i de store sammenhænge.

Det kaldes også for citizen science eller borgervidenskab, når folk uden formel uddannelse danner grundlag for videnskabelige resultater. Og for at blive punkttæller behøver man ikke være uddannet ornitolog, men man bør naturligvis kunne kende de mest almindelige fugle.

Min rute har 10 faste punkter, hvor jeg på hvert punkt standser og står i fem minutter og registrerer fuglene i området.

Klar med rygsæk og stopur

Omkring kl. 10 står jeg på parkeringspladsen lidt bag Korsør Station. Rygsækken er på, stopuret sat på fem minutter, kikkerten om halsen og notesbogen i hånden.

*Punkterne er derude.
Foto: Carl Johan Corneliussen.*

Småflokke af bramgæs flyver forbi punkterne. Foto: Albert Steen-Hansen.

Turen er startet. Det er overskyet og nul grader her den 14. januar, men der er god sigt. Fuglene indfinder sig – solsort, gråkrage, husskade og en stor flok bramgås overflyvende. Alarmen lyder, og jeg fortsætter til næste punkt, hvor vindrosel også dukker op.

Sådan fortsætter jeg støt afsted på ruten. Alle fugle noteres på hvert punkt. Også selv om jeg måske kan se over til et tidligere punkt, og en fugl måske kunne være den samme.

Et gammelt hus er i år ved at blive revet ned. Det har sikkert været et medarbejderhus til godset. Nu står rummene pludselig blottet og åbne. Det gamle køkken anes i brokkerne. Nu står en ruin og fortæller om mange års liv tæt på natur og hav. Det bliver også til musvåge ved Kruusesminde, og på vej ud over markerne mod stranden flyver en majestætisk kaldende ravn hen over mig. Fugle, der observeres uden for de fastlagte punkter, må ikke tælles med i selve punktællingen, men gerne noteres i DOFbasen, ligesom fuglene fra tællingen gerne må overføres til almindelig registrering i DOFbasen, når punktællerskemaet er udfyldt.

En jæger med hund

Det er et år med få spændende arter på ruten. Nede ved vandet på kanten af Lejsø spiser jeg madpakken. I år er der meget vand i søen, men om sommeren kan den være helt tørlagt. Jeg møder en jæger. Han spørger interesseret til punktællingerne. Jægeren fortsætter med sin

makker og hund. Senere høres et par skud over terrænet. Blæsten er kold, men skibukserne holder godt på varmen, da jeg kæmper mig gennem det dybe sand med store sten på vej mod sømærket på nordspidsen af odden. Året før var der snespurv og bjergirisk ved Lejsø. Strandkanten får også lige et ekstra kig med kikkerten, for det var dér, at en lapværling fouragerede et år. Bramgås passerer i flokke. Der er ikke så

mange i år som tidligere. I år er der heller ikke knortegås i området. Op fra de halvvåde enge letter pludselig en lille flok bjergirisker. Så var de der igen. Og ude i bugten ligger stor skallesluger sammen med ederfugl.

Turen går tilbage mod feriebyen og parkeringspladsen. En hundeluffer dukker op, og et par lystfiskere hilser, da vi passerer hinanden.

Klar til yngleruten

Da klokken nærmer sig 13, er jeg tilbage ved bilen. Det har været en dejlig frisk tur. Tre timer på en rute, som jeg efterhånden kender godt og fornemmer udviklingen på. En tur med fuglene i centrum og plads til tanker med perspektiv.

Jeg fornemmer i benene, at jeg har gået en god tur. Nu skal jeg hjemover og taste i DOFbasen, hvor man nemlig også taster punktællingerne.

Endnu et lille bidrag i fuglenes tjeneste er tilendebragt, og så kan jeg glæde mig til min ynglerute en tidlig morgen i juni rundt i den vågnende Sorø By med svale, gøg, rødstjert, gærdesanger og mange flere.

Carl Johan Corneliusen er feltornitolog og aktiv i DOF Vestsjælland

Bjergiriskerne er på plads ligesom sidste år. Foto: Albert Steen-Hansen

Vær med til noget stort – bliv punkttæller

Når du har indberettet din tur, kan dine data sammen med alle de andres få betydning for beslutninger i EU-kommissionen eller ende i magasiner som Science

AF CARL JOHAN CORNELIUSSEN

Måske lyder det lidt overdrevet, når man siger, at en punkttælletur gennem den danske skov eller over en eng kan få betydning for, hvad der besluttet i EU. Men sagen er, at det danske punkttællingsprogram indgår i et fælles europæisk samarbejde og derved er med til at vise de store linjer i udviklingen for fuglelivet og naturen i Europa.

"Formålet med punkttællingerne er netop at opnå viden om den langsigtede bestandsudvikling for de almindelige danske fuglearter og sætte den ind i en større sammenhæng, og det er kun takket være den store indsats fra alle de frivillige, at det er muligt", siger Thomas Vikstrøm, der er organisatorisk projektleder på punkttællingsprogrammet.

Et kig i den seneste årsrapport om punkttællingerne i Danmark viser, at der især er tilbagegang for landbrugsfugle som vibe, stær og tornirisk. Omvendt har der været fremgang for eksempelvis spætmejsje, gærdesmutte og rødstjert. Skovfuglene har ret stabile bestande, mens alle de almindelige danske ynglefugle set under ét udviser tilbagegang.

*Gærdesmutten er en af de arter, man kan følge nøje med punkttællingerne. Bestanden går kraftigt tilbage i kolde vintre, men kommer sig hurtigt igen.
Foto: Torben Andersen.*

Fakta om punkttællinger

Formålet med punkttællinger er at indsamle data om de danske fuglebestande og anvende disse data i forbindelse med beskyttelse af Danmarks fugle og natur og i videnskabelige sammenhænge.

I 2018 var det 43. gang, der gennemførtes vinterpunkttællinger, og det er 43. gang, der gennemføres ynglefugletælling i foråret.

Der er i dag ca. 280 vintertællingsruter og ca. 337 yngletællingsruter (sommer).

Der er samlet registreret 2,7 millioner punkttællings-observationer i DOFbasen.

Det er frivilligt at være punkttæller, og det kræver ingen formel uddannelse som ornitolog.

Hver deltager fordeler 10-20 punkter på en selvvalgt rute i landskabet og markerer dem på et kort, så de kan genfindes de følgende år.

Man kan enten gå, cykle eller køre bil mellem punkterne.

Punkttællingsprogrammet er blandt de ældste fugletællingsprogrammer i Europa.

Læs mere om at blive punkttæller på dof.dk under Aktiv i DOF.

Klimaforandringerne ses

Gennem punkttællinger i flere europæiske lande har det også været muligt at se, hvordan klimaforandringerne har været med til at påvirke fuglenes livsvilkår og bestandsudvikling. Man har kunnet se, at arter, der yngler i de koldere nordlige egne, er gået mere tilbage end arter, der yngler i varmere områder. Dette mønster kan være forårsaget af såvel reelle bestandstilbagegange hos nordlige arter, som af en forskydning af udbredelse mod nordøst. Disse ændringer er man i stand til at afdække ved hjælp af punkttællingsdata.

"Der er ikke tvivl om, at punkttællingerne viser, at både klimaændringer og landbrug har en negativ effekt på fuglebestandene", siger Charlotte M. Moshøj, der er videnskabelig projektleder for punkttællingerne.

Duer det til noget?

Nogle vil så måske mene, at der i disse moderne tider må være bedre og mere

præcise måder at overvåge fuglebestandene på, men det er faktisk ikke tilfældet.

"Et studie fra 2016 viser, at når det kommer til langtidsovervågning af fuglearter, er punkttællingerne det monitoringsprogram, der bedst holder hånd i hanke med de enkelte arters frem- og tilbagegang", siger Charlotte M. Moshøj.

Og for ikke at tage modet fra potentielle nye punkttællere, så sker der faktisk også noget positivt i den danske fugleverden. Alle de frivilliges punkttællinger viser nemlig, at det går pænt frem for nogle arter. Det gælder for eksempel havørn, rød glente, rørhøg, ravn og hvid vipstjert.

Har man lyst til at blive punkttæller kan man kontakte Thomas Vikstrøm hos Dansk Ornitologisk Forening. Han har e-mail: thomas.vikstroem@dof.dk

KORT NYT

ENDNU EN HAVØRN FORGIFTET MED CARBOFURAN

Brugen af den illegale insektgift carbofuran fortsætter i den danske natur. Senest har giften taget livet af en voksen havørn i Østjylland.

Ørnen blev fundet 7. januar midt på en bar mark i nærheden af Juelsminde, og den store rovfugl må i nabolaget have ædt et kadaver, som har været forgiftet med carbofuran.

"Giften er ekstremt hurtigt virkende på fugle. Derfor kan ørnen ikke have fløjet ret langt, før den bukkede under", siger biolog Knud Flensted fra DOF. Giftdrabet er anmeldt til Sydøstjyllands Politi.

"Det er stærkt bekymrende, at vi stort set hvert år finder rovfugle, der er døde af carbofuran, selv om det efterhånden er 10 år siden, at giften blev forbudt i EU. Det kan være svært for politiet at komme til bunds i disse sager, men vi appellerer til, at der bliver tjekket grundigt for mulige lagre af carbofuran i de områder, hvor vi påviser de giftdræbte fugle", siger Knud Flensted.

Indleveringen af den døde havørn til DTU Veterinærinstitutet blev formidlet af DOF's Projekt Ørn, der har et fintmasket netværk af frivillige ornitologer, som holder vågent øje med Danmarks bestand af havørne og kongeørne.

Den forgiftede havørn var en han, der vejede 4,6 kilo, og som havde et vingefang på 200 centimeter. Formentlig har ørnen været død siden december 2017, inden den blev fundet og sendt til obduktion i januar 2018.

Rå rikser i rørskoven

FOTO: ALLAN GUDIO NIELSEN

Under fakta om fugle på DOF's website dof.dk kan man læse følgende om vandriksens madvaner:

Vandriksens føde er meget varieret. Den indtager vandinsekter, haletudser og frøer, snegle, mindre pattedyr og fugle, og specielt om vinteren indtager den også planteføde, bl.a. rødder af engkarse og brøndkarse, men også blade og frø af forskellige planter.

Så jo, den har smag for kød. Et gammelt

trick blandt ringmærkere i rørskoven skulle efter sigende være at lægge et stykke spegepølse i den nederste lomme på nettet. Det fremmer fangsten af vandriksere...

Men alligevel – det er nok overraskende for de fleste at se den gå ombord i fisk i en størrelse som på billedet her på siden – eller på forsiden. Det er naturvejleder og naturfotograf Allan Gudio Nielsen fra Fugleværnsfonden, som har været i nærkontakt med de rå rikser.

hrc

Da vinteren viste tænder, trådte spøgelse frem

I maj brøler rørdrummen fra Danmarks rørskove, og glemte vinteren, der vekslede mellem sibirisk kulde og lune nordatlantiske hilsener fra Golfstrømmen. Da frosten bed i februar og marts, søgte nattens skjulte hejre mod åbent vand. Det gav landet over mange nærkontakter med rørdrummer

TEKST OG FOTO: JAN SKRIVER

Sneen faldt og frosten lagde låg på rørsumpens spisekammer, og så måtte rørdrummen liste ud i periferien af dens godt skjulte jagtmarker mellem tagrørene.

I februar og marts blev der set ekstraordinært mange rørdrummer i den danske natur. November og december 2017 var milde og våde og vand på rørdrummens mølle. Mange blev i landet, og førte et stille liv i det skjulte.

Da den venlige vestenvind konverterede til en krasbørstig nordøsten, var det slut med den grønne vinter i Nordvesteuropa. Sibirisk kulde med tocifrede frostgrader fik landet til at stivne, og gav standfuglene en kold skulder.

Da sneen kom, trådte rørdrummens camouflagede ud af drift. Rørsumpens skjulte hejre blev synlig, da dens livsrum skiftede farve og frøs til is.

Den blev set ved render med åbent vand, ved åudløb med tagrør på bredderne og nær våger i søer med rørskove.

Vinterens vekslen øgede chancerne for at opleve en af de mest spøjse fugle i den danske natur. Rørdrummen er lavet af det stof, som myter og magi er gjort af, og fantasien har alle dage været rørdrummens følgesvend.

Dybe brøl fra en sort sjæl

I gamle dage troede folk i Limfjordslandet, at rørdrummen var et genfærd af den onde herremand Mads Spejser fra Aggersborggård. Han var et skarn, der behandlede sine tjenestefolk og naboer som det skidt, han trådte på. Da han døde, tog hans

sorte sjæl bo ude i Vejlernes vidtstrakte rørskove, og han fik aldrig fred i en grav. Hver nat forår og sommer har han lige siden brølet sin klage ud over Han Herreds rørsampe. Og folk var bange for at færdes, hvor rørskovens spøgelse huserede i mørket.

Men Mads Spejser er nu engang en rørdrum, og dens pauken er slet og ret dens sang. Med dybe brøl, der opstår, når fuglens udåndingsluft i stød får dens svælg til at fungere som et stort trommeskind, fortæller rørdrumhannen, at et territorium er besat.

Rørdrummen breder sig i DK

I disse år kan man høre rørdrummens pauken på de fleste danske egne. Fra 2014 til 2017 er rørdrummen landet over registreret i 221 kvadrater i Atlas III, den største danske fugleundersøgelse nogensinde.

Til sammenligning blev arten under 1970'ernes Atlas I kun registreret i 42 kvadrater, mens Atlas II i perioden 1993-1996 gav 91 kvadrater, hvor rørdrummen med sikkerhed eller sandsynligvis yngede.

Et er sikkert: Rørdrummen har bredt sig i Danmark de senere årtier.

Vejlerne, der huser Skandinavien's største sammenhængende skove af tagrør, er fortsat rørdrummens danske kerneområde, hvor der nogle år er flere end 100 ynglepar, der lever og brøler i landet mellem Limfjorden og Vesterhavet.

De vestjyske fjorde, Skjern Ådalen, Tøndermarsken med Vidåen, Lille Vildmose,

søerne ved Viborg og Silkeborg, Brabrand Sø, Sydfyn, Langeland, Maribosøerne, Tissø, Næstved-området og en række moser og søer med tagrør på Sjælland huser rørdrummer.

Ja, bare et brøl fra centrum af København kan man opleve spøgelse i rørskoven ved Hejresøen på Vestamager og undertiden i Utterslev Mose. Da må rørdrummen kæmpe med storbyen om en plads i nattens lydbillede.

*Jan Skriver er
journalist og naturfotograf*

Rørdrummen hvæser – af kulden måske?

Selv en lille hundestejle kan hjælpe med til at holde varmen...

Rørdrummen er rigtig godt camoufleret, bare ikke i sne!

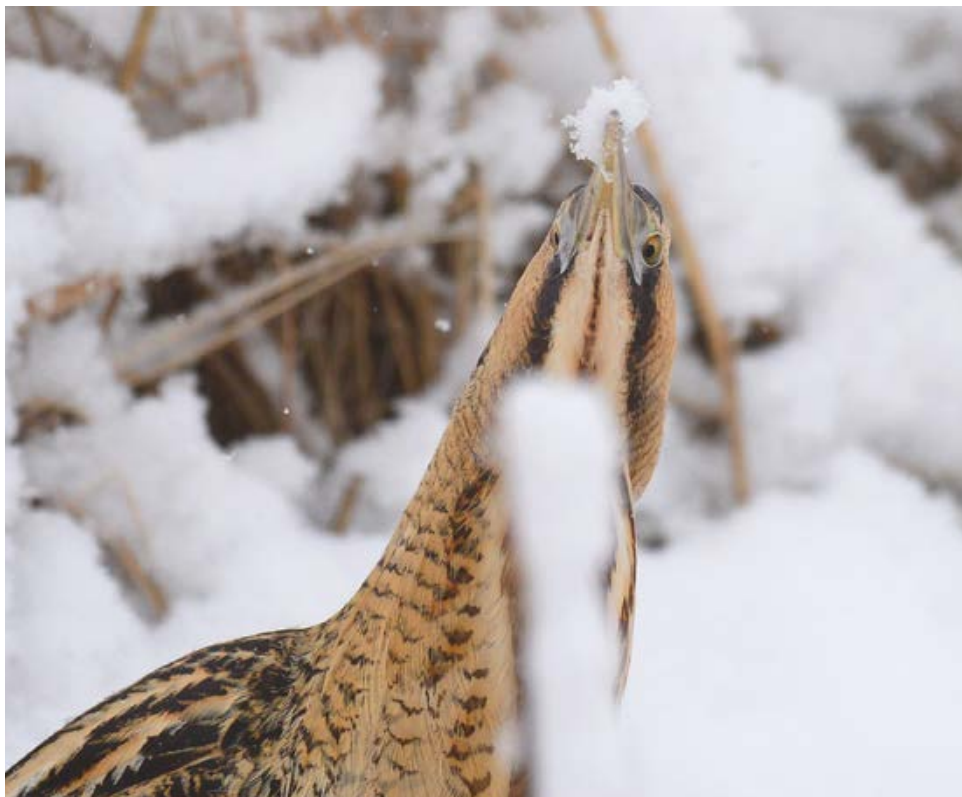
FAKTA:

Rørdrummen er en hejre i familie med fiskehejren.

Den danske bestand af rørdrummer blev i 2008 skønnet til 300 ynglepar, men siden da har arten været i fremgang i Danmark.

I mange lande er rørdrummen gået tilbage i antal på grund af dræninger og opdyrkning af vådområder.

Større naturgenopretningsprojekter i blandt andet Skjern Ådalen, Filsø, Vilsted Sø og Lille Vildmose har de seneste år banet vejen for flere danske rørdrummer.

*Det er altså træls med den sne...
En rørdrum kan gøre sig helt skeløjet, når den skal holde øje med et menneske tæt på.*

Et epicenter for naturdebat og naturoplevelse

Hjørring kommune afholder for tredje gang Naturmødet i Hirtshals.
DOF deltager sædvanen tro i både debatter og med program i egen stand.

AF TOKE F. NYBORG

Naturmødet er et årligt nationalt folkemøde om naturen, hvor den nordjyske by omdannes til epicenter for debat, aktiviteter og folkefest for grønne organisationer, landbrugere, økologer, konventionelle, politikere, videnskabsfolk, børn og nysgerrige.

DOF har siden 2016 deltaget i Naturmødet – både i debatterne og med egen stand, hvor frivillige og ansatte har fortalt om fugle og arbejdet med naturbeskyttelse.

I år vil alt fra biokvantitet til rewilding debateres på de store festivalscener og DOF's politikere og fuglekyndige eksperter er klar til kamp og konstruktive debatter om både stormsikring, ulve og trofæjagt for at nævne nogle af de store debatter.

Har vi glemt bly i riffelkugler?

DOF afholder for første gang selv en række debatter om blandt andet bly i riffelkugler, problemets omfang, og hvad der evt. kan gøres ved det. I debatten deltager Niels Kanstrup, adjungeret lektor og ekspert i jagt og vildt, Aarhus Universitet, Claus Lind, formand for Danmarks Jægerforbund og Hans Meltofte, formand for DOF's naturpolitiske udvalg og medlem af DOF's hovedbestyrelse.

Danmark har været foregangsland med udfasning og siden totalt forbud mod brug af bly i haglpatroner, fordi haglene forgiftede tusinder af svaner og andre andefugle, når de spiste hagl spredt i naturen i stedet for kråsesten. Men vi har glemt det bly, som de fleste riffelkugler er udfyldt med og som havner som små fragmenter i kødet hos skudte dyr, der

Naturmødet sætter sit præg på Hirtshals. Her fra 2017. Foto: Naturmødet.

ikke findes, hvorefter det spises af bl.a. rovfugle og medfører forgiftninger. Der vil også være foredrag ved biolog i DOF, Charlotte Moshøj, og ørne-ekspert, Kim Skelmose, om indsamling af viden om havørnes færden med avanceret GPS-teknologi, mens Niels Andersen, vibeekspert og medlem og frivillig i DOF, fortæller om den drastiske tilbagegang i agerlandets fugleliv. Leder af Skagen Fuglestation, Simon S. Christiansen, fortæller den spændende historie om fyrmestrene, som var nogle af de første ornitologer.

DOFLab med vilde pingviner

Under hele Naturmødet byder DOF de besøgende indenfor i 'DOFLab', hvor interesserede kan afprøve deres viden om fugle, få indblik i nogle af fuglenes hemmeligheder og få en virtual reality-oplevelse med vilde pingviner.

I løbet af fredagen, som er Store Skoledag med besøgende fra områdets skoler, dissekerer DOF's kyndige biologer fugle og studerer deres fjer, kropsbygning og organer på nært hold.

For de morgenfriske vil der hver morgen være fugleture ved frivillige fra DOF Nordjylland.

Skulle du have lyst til at deltage, er det blot at møde op den 24. til 26. maj i Hirtshals. Hele programmet kan hentes på <http://naturmoedet.dk>

Vel mødt!

Toke F. Nyborg er international medarbejder og arbejder med naturpolitik og fundraising i DOF.

Så skete det igen, svenske traner sætter ...

... Gudhjemrekord, Bornholmerrekord og Danmarksrekord

AF BIRGITTA ERIKSSON OG PER KETIL. FOTO: ERIK THOMSEN

Fredag den 10. oktober vækker mobilen mig klokken 10:40. Det er Jo Dam Kærgaard og Steffen Brandt, der glade melder, at de står og ser 40 traner, der trækker ind over Gudhjem. –"Kunne det tænkes, at det er i dag, tranerne kommer?"

En syg mand under en varm dyne bliver kvikkere af en sådan melding. Skulle jeg satse på at tage tre lag tøj på, hue, vanter, dynen og tekanden med som ekstra varme og gå op på balkonen for at vente på, at i-dag-er-dagen? Husets balkon har her oppe fra udsigt direkte mod Christiansø og horisonten fra Hammeren og ned mod Svaneke. Leica-teleskopet stilles skarpt på Christiansø. Nu kan jeg bare vente.

På havet passerer sortstrubede- og rødstrubede lommer. Byen genlyder af stæreflokke i vores gode figener, og admiralerne sidder i sommerfuglebusken. De har et stort, stort år i år.

Efterhånden bliver klokken lidt i 14. En blanding af forventning og utålmodighed præger mig. Pludselig dukker de første flokke op bag Christiansø. En flok ... nej mange flokke toner frem derude, på alle sider af øen ved horisonten. Nu bliver en syg mand virkelig vågen, og der vokser brede smil frem. Tællingerne er i gang. Efterhånden som flokkene dukker op og nærmer sig nordøstkysten, især Gudhjem, får jeg lejlighed til at tælle hver enkelt fugl i flokkene. Hver fugl kan jeg tælle tre gange. Overraskelsen er stor, og smilene brede. Der er mange fugle i hver flok, og de bliver ved og ved. Nu fyldes luften af tranernes nasale store stemmer. Hele himmelrummet i en højde fra 100 til 250 m er fyldt med bølgende flokke, der nærmer sig. I den første gruppe kommer 18 flokke, i alt 11.250 fugle! En af flokkene er på næsten 3.000 råbende traner, der kommer ind mod kysten. I den næste gruppe er der 11 flokke på 2.950 fugle, der glider op over kysten og ind over Gudhjem. I den sidste gruppe er der 10 flokke med i alt 2.422 fugle. Nu kan både de gamle fugles nasale stemmer og ungfuglenes pippende lyde høres. Det overvælder mig med glæde, tranenærhed og oktober-stemning. Det er et af årsrytmens fineste elementer, der nu passerer forbi.

I alt 39 flokke passerer med i alt 16.630 traner, på to timer og tyve minutter! De er på vej til Rügen og Mecklenburg-Vorpommern. Det er aldrig sket før på så kort tid. Sådan en overvældende naturoplevelse er febernedsættende, og smilet er ikke til at få væk fra ansigtet. En lykkefølelse breder sig i hele kroppen. De mange traner er en ny danmarksrekord!

Jeg tør næsten ikke nævne det, men ved I hvad, der var flere traner i de to timer og tyve minutter end de 16.630. Jeg hørte senere, uden at kunne se, flere større og mindre flokke af traner passere lavt, uden for synsfeltet. Med mine erfaringer med tranelyde, fra

42 års tællinger, skal sluttallet rimeligvis være 18.100! Men vi skal nok holde os til det første tal. Den gamle rekord blev optalt og registreret af Freddy Jensen og Per Ketil på Bokuldbænken den anden uge i oktober 1999. Den gang blev tranerne registreret mellem klokken 11 og klokken 17. Da blev danmarksrekorden sat til 11.384 traner. Vi, og mange tilstrømmende folk, nød denne rekorddag.

På normale år, når vi forventer tranetræk, skal vinden være fra nordlige retninger, højt og klart vejr med blå himmel, sol og enkelte skyer. På rekorddagen var det noget anderledes. Vinden var jævn vest, på himlen var der skyer, men der var også solglimt og blåt med en let dis.

I de 42 efterår, vi har talt traner fra Gudhjem, er der sket store ændringer. For 42 år siden kom tranerne hovedsagelig fra midten af september til begyndelsen af oktober. Efterhånden har trækket flyttet sig ind i oktober og ofte trukket forbi i efterårsferien. I de senere år har vi oplevet, at trækket kulminerer i den sidste del af oktober og ind i november. Vejret har som oftest stor betydning for tranernes træk. De trækker gerne i det høje fine vejr, men de er også set trække i regnbyger og rusk. Ofte er tranetrækket udløst af lave nattemperaturer under 10 grader, fødemangel og måske forstyrrelser.

"En af flokkene er på næsten 3.000 råbende traner, der kommer ind mod kysten."

I år 2000 skete der forunderlige ting for tranerinteresserede. Telefonen begyndte at kime flere gange ud på aftenen og frem mod midnat. –"Hvad er det for store lyde, vi kan høre over Rønne og omegn lige nu?" Jeg bad dem stikke telefonen ud af vinduet, og overraskelsen var stor. Adskillige store og små flokke fløj over Rønne med smukke, kaldende tranestemmer. De er sikkert tiltrukket af byens lys, og efter at have orienteret sig, så trække videre mod Rügen i sydvestlig retning, ca. 120 km.

I 1999 oplevede vi på søndagen den 10. oktober et gråt koldt "usselt" vejr med vestlig vind og småbyer. Ikke just tranevejr efter vores almindelige teorier. Vi var gået på Bokuld for at se gæs, ænder, lommer, ederfugle og pibeænder trække. Det så vi også, men til vores overraskelse så vi pludselig, 2-3 m over havet, flok efter flok af traner i lige linjer flyve ind mod kysten, for at stige op og flyve lavt ind over Bornholm. Vi har aldrig før set traner trække i sådant usselt vejr. Det overraskende var også, at tranerne fløj meget meget aktivt og brugte vingerne voldsomt, for at komme frem i den lave højde. Normalt ser vi jo dem glide energibesparende på højt flot vejr med bløde, rolige og glidende bevægelser med vingerne. Så traner kan virkelig overraske. Det eneste, der er sikkert er, at de kommer.

Lige så pludseligt som det startede, lige så brat sluttede rekorddagen med tranetrækket. Det havde jeg ikke set før i de 42 år, vi har talt her fra Gudhjem. Tænk, at vi bor på en ø, hvor vi næsten hvert år får set de smukke traneflokke ind over os fra Sverige. Og ser du på udviklingen fra 1999 med de 11.384 trækkende traner, til 2017-rekorden på 16.630 traner, afspejler det rimeligvis den store og markante bestandsudvikling

af traner i Skandinavien. Det har vi også kunnet se på ynglebestanden i Danmark, ikke mindst i Jylland og på Bornholm. Hvilken glæde! En tendens, der også ses blandt andre store fuglearter.

For mig er tranernes flyvning over Bornholm et af de vigtigste elementer i årets rytme. Kroppen fyldes af forventning, overvældelse, smukke lyde og også lidt vemod, når de er passeret. Hver gang jeg tænker på disse unikke dage bliver smilene meget brede igen. Tak fordi I ringede, Jo og Steffen.

Mens efterårstrækket hovedsagelig foregår over Bornholm, ses forårstrækket hovedsagelig over Sjælland, fra tidligt i marts, hele april og maj. Store og små flokke trækker fra Rügen til bl.a. Gedser, Østsjælland, over Stevns, videre over Københavns tage, Utterslev mose og op langs Øresundskysten. Udtræk til Sverige begynder allerede ved København og helt op til Nivå og ud over Helsingør til Skåne. Under alle trækdagene kan der komme snesevis af flokke, fra nogle få fugle til mange hundrede i flokkene. Nogle dage kommer flokkene spredt og andre dage med en intens aktivitet. En glæde på det fortravlede Sjælland og over København. Lyt og se op.

Mit indtryk er, at tranerne vil have landsyn på rejsen. Ved cirkulende opstigning fra Rügen, ses Sjælland og Skåne og trækket føres mod nord og nordøst. Er der ca. 70 kilometer mellem Rügen og Sydsverige?

Hvad sker der mellem Sjælland og Bornholm, over havet der, på både høst- og vårtrækket? Flyver traneflokke usete forbi, derude over havet? Her kunne Mark Desholm og hans radar give nye fakta og registrere måske endnu større flokke over en observationsperiode.

I begyndelsen af april kan der stå over 20.000 traner ved Hornborgsjön oppe i Sverige og 7 – 9.000 traner ved Pulken nær Kristianstad i Skåne.

På Bornholm er forårstrækket langt, langt mindre end det store efterårstræk. Igennem marts, april og maj passerer flere småflokke og fugle i par. Enkelte ses helt frem til de første dage i juni, hvor de sidste drysser roligt forbi ud over Gudhjem og Christiansø til Blekinge, eller fra Hammerknuden til Skåne. I hele forårsperioden ses højest mellem 500 til 1000 fugle på og over Bornholm. Tranetrækket deles normalt op i et forårstræk og et efterårs-

træk. Men ... der er et tredje træk!! Vintertrækket! Igennem de sidste ca. 10 år er tranerne begyndt at tage nordpå tidligere og tidligere. I år kom der traner til Jylland, Bornholm og Skåne allerede meget tidligt i begyndelsen af januar. Det tog til hver dag sensvinteren igennem, med ankomster til ynglepladser og samlepladser og videre træk nordpå.

**"Kroppen fyldes af forventning,
overvældelse, smukke lyde og også lidt vemod,
når de er passeret."**

Stadig flere store flokker af traner har forkortet efterårstrækket. De stopper op i Tyskland og Frankrig. Over 100 traner har i år overvintret herhjemme. Førhen sås mange flere flyve til lokaliteter i Spanien og Nordafrika. Det er en markant udvikling for tranerne. Mildere efterår og vintre, rimelig fodertilgang, sikre

opholdssteder og nogle steder udfordring, får tranerne til at stoppe op tidligere. Dette medvirker til tidligere returflyvning mod Danmark og Sverige allerede i milde senvintre og den allertidligste forår. De tidlige vintertrækstal er ikke store, men er stadig øgende. Det er værd at holde øje med.

En tanke maser på. Hvor trækker alle Norges traner? Næppe op og ned langs Jylland og ved Skagen? Tager de om efteråret, lidt sydøst og syd, ned til de svenske traner? Er de norske traner reelt en del af de store tal, der hvert efterår tager syd og sydvestover. Hvad ved vi?

Dejligt at se, at den danske bestand af traner hele tiden øger. I Atlas III-projektet fra 2014-17 er den registreret i 377 kvadrater og i alle landsdele. I Atlas II fra 1993-96 var det blot 20 kvadrater. Vil antallet af par fortsætte at forøges i 2018? De store fuglearter har gode livsbetingelser i disse årtier!

En venlig opfordring. Tag ud og nyd tranerne flyve over Danmark og lad de dejlige kald og de brede vinger trænge ind i dit vårhjerte og pirre din forårshjerne. God tur.

Birgitta Eriksson og Per Ketil er feltornitologer med bopæl i Gudhjem på Bornholm

KORT NYT

ORNITOLOGER HÆDRET FRA E.V. BRANDTS LEGAT

Bestyrelsen for E.V. Brandts Legat til Beskyttelse af Dansk Dyreliv har i mange år uddelt legatportioner til privatpersoner, der har ydet en fremragende og entusiastisk indsats for dansk dyreliv. Legatet uddeles uansøgt som hæderslegat, som en værdsættelse af arbejdet og som en opmuntring til at fortsætte. Fondens ringe størrelse gør den ikke levedygtig i den moderne verden, og der har i en årrække været meget langt imellem muligheden for blot at kunne uddele en enkelt legatportion.

Bestyrelsen har derfor besluttet - og fået tilladelse til - at nedlægge Brandts legat og uddele en række legatportioner til i alt 11 særligt udvalgte personer efter ovenstående kriterier. Blandt modtagerne er flere fremtrædende aktive i DOF. Knud Flensted hædres for mange års indsats for fredningskonsulent i foreningen, Jens Gregersen som billedkunstner og forfatter til naturbøger. Christian Hjorth hædres for sine mange år som en markant formand for DOF, Ole Thorup for sin indsats for engfugle og Jan Tøttrup for sin indsats for rovfuglene i Danmark.

NATURBUTIKKEN.DK

NYT
I NATURBUTIKKEN

KOWA GENESIS

Unik topmodel med stort synsfelt og høj skarphed. Den handy Genesis 8x33 har eksempelvis et synsfelt på hele 140 meter (ved 1000 m) og en sommerfugle og insektvenlig nærgrænse på 1,5 meter. Findes fra 8x33 til 10x44.

—
Pris fra Kr. 9.099,-
Medlemspris fra kr. 8.644,-

Kowa

KOWA BD PROMINAR XD

Den nyeste model fra japanske Kowa i mellemklassen. Det betyder bl.a. inkludering af de legendariske XD-linser, der giver en virkelig flot skarphed og detaljegrad for klassen. Findes i størrelser fra 8x32 op til 10x42.

—
Pris fra kr. 2.999,-
Medlemspris fra kr. 2.849,-

DOF Bornholm

Kontakt

Formand: Kåre Kristiansen, Vystebyvej 4, 3790 Hasle.
Tlf. 20 43 12 05, bornholm@dof.dk

Lokalbladet "Gaddisj"

E-mail: lclemme@mail.dk / www.dof-bornholm.dk

For yderligere information samt møde- og turbeskrivelser henvises til DOF-Bornholms hjemmeside på www.dof-bornholm.dk

TURE

Månedstur søn. 6/5, 3/6, 1/7 & 5/8 kl. 10. P-plads v. Koldekilde/Segenvej/Almindingsvej i Almindingen. Turleder: Eilif S. Bendtsen (tlf. 23488004).

Med Thor til Helligdommen søn. 13/5 kl. 8. Gudhjem Havn v. turistinformationen. 50 kr. pr. deltager. Tilmelding på SMS til turleder Carsten Andersen (tlf. 23440256).

Kystvandring – 7. etape lør. 19/5 kl. 8. P-pladsen ved Ypnasted. Turleder: Eilif S. Bendtsen (tlf. 23488004).

Fuglenes Dag søn. 27/5 kl. 10. Simblegårdsvej 24, 3790 Hasle. Svartingedalen. Turledere: Carsten Andersen (tlf. 23440256), Kåre Kristiansen (tlf. 20431205) og Allan Gudio Nielsen.

Fuglenes Dag søn. 27/5 kl. 14. Fugletårnet ved Nexø Sydstrand. Turleder: Eilif S. Bendtsen (tlf. 23488004).

Morgenkor & morgenmad lør. 9/6 kl. 6. Ved Stranden 2 i Svaneke. Kontakt en af turlederne, hvis du ønsker morgenmad. Turledere: Mogens T. Kofod (tlf. 21755002) og Carsten Andersen (tlf. 23440256).

Salthammer – Bro Odde tors. 19/7 kl. 17.30. Shelterplads ved Salthammer. Medbring madpakke. Turledere: Henriette Tøttrup Hansen (tlf. 24605089) og Hanne Tøttrup (tlf. 20270158).

Falsterbo – Klaus Malling-kursus fre. 14/9 – søn. 19/9. Pris 1850 kr. for dobbeltværelse., 2300 kr. for enkeltværelse. Tilmelding til Kåre Kristiansen på kkr.kkr@gmail.com (tlf. 20431205) snarest og senest 1/8.

For yderligere information og turbeskrivelser henvises til DOF-Bornholms hjemmeside på www.dof-bornholm.dk

DOF København

Vesterbrogade 140, 1620 København V., kbh@dof.dk, www.dofkbh.dk

Fugleture for DOF Københavns medlemmer arrangeres af DOF Travel, Seniorudvalget, Køgegruppen og Roskildegruppen.

DOF Travels ture er annonceret på www.doftravel.dk

Se øvrige ture og møder på www.dofkbh.dk, www.dofkoeg.dk og www.dof-roskilde.dk

Betaling af turene:

DOF Travel Københavnsafdelingen, Dansk Ornitologisk Forening, Giro 807 3333. E-mail: travel@dof.dk, www.doftravel.dk

Tirsdagsvagtens kontaktoplysninger: Træffetid hver tirsdag fra kl. 18.30-20.00 Tlf. 33283800

Angående ture: Kontakt Jan Chr. Møllerup på tlf. 4050 8487 eller på mail: f.mollerup@mail.dk

Turledere: Elsebeth Gludsted (tlf. 21785274), Jesper Tendal (tlf. 4168 0399) og Bjarne Andersen (tlf. 4055 2314)
Hvis du i sidste øjeblik forhindres i at deltage i en bustur bedes du kontakte en af turlederne, så vi ikke står og venter på dig.
Husk at medbringe gyldigt pas/billedlegitimation ved ture til Sverige og Tyskland

TURE

Bustur til Kranke og Vombsøerne, Skåne, lør. 2/6 kl. 7. Sjlør station. Indbetal 320,- kr. for voksne eller 270,- kr. for unge under 13 på reg.nr. 9541 konto 60072035 eller via DOF-Travels hjemmeside. Husk pas eller anden fotolegitimation. Turledere Eric Schaumburg og Hans Harrestrup Andersen (tlf. 4641 2225).

DOF Nordsjælland

Du kan læse om alle DOF Nordsjællands ture og møder på hjemmesiden www.dofnordsj.dk

Køge Bugt

LOKAL

Hold dig orienteret om aktiviteter/yderligere info. på www.dofkoege.dk

Roskilde

LOKAL

Læs om vores arrangementer på www.dof-roskilde.dk

Storstrøm

DOF Storstrøm

Kontakt

E-mail: kontakt@dofstor.dk eller Michael Thelander, Løjtoftevej 175, 49001 Nakskov, tlf. 2178 7961

Læs mere om flere arrangementer samt om ændringer og supplerende informationer på www.dofstor.dk.

MØDER

Vadefuglekursus med Klaus Malling Olsen fre. 17/8 – søn. 19/8. Vordingborg Vandrehjem. Læs mere på vores hjemmeside. Kontakt: Bente Larsen (tlf. 24616626, e-mail: nvl@outlook.dk).

TURE

Fuglestemmetur i Haslev tors. 3/5 kl. 19-21. I Haslev på P-pladsen mellem kirken og biblioteket. Kontakt: Leif Tureby (tlf. 56316095).

Fuglestemmetur i Haslev tors. 10/5 kl. 19-21. I Haslev på P-pladsen mellem kirken og biblioteket. Kontakt: Leif Tureby (tlf. 56316095).

Sydsjællands Golfklub tors. 17/5 kl. 17-19. Præstø Landevej 39, 4700 Næstved. Kontakt: Charlotte Stawitzki (tlf. 28993404).

Fuglestemmetur i Haslev tors. 17/5 kl. 19-21. I Haslev på P-pladsen mellem kirken og biblioteket. Kontakt: Leif Tureby (tlf. 56316095).

Fuglestemmetur i Haslev tors. 24/5 kl. 19-21. I Haslev på P-pladsen mellem kirken og biblioteket. Kontakt: Leif Tureby (tlf. 56316095).

Nattergale og løvfrøer på Kulsbjerg lør. 26/5 kl. 21-23. Ved den sydlige indkørsel til Kulsbjerg skydeterræn nær Kulsbjergvej 2, 4773 Stensved. Kontakt: Bo Kayser (tlf. 51346278).

Fuglestemmetur i Haslev tors. 31/5 kl. 19-21. I Haslev på P-pladsen mellem kirken og biblioteket. Kontakt: Leif Tureby (tlf. 56316095).

Helgoland og Vadehavet lør. 2/6 – tirs. 5/6. Læs mere på vores hjemmeside. Kontakt: Ulla Brandt (tlf. 25670704, e-mail: ubrandt46@gmail.com).

Fuglestemmer v. Maribosøerne lør. 9/6 kl. 19.30-22. Naturskolen v. Maribosøerne. Hestehavevej 8, 4930 Maribo. Kontakt: Benny Steinmejer (tlf. 25143939).

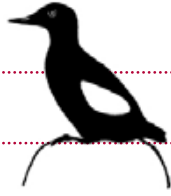
Bavnehøj Fritidsområde søn. 10/6 kl. 9.30-13. P-pladsen v. info-hytten, Nørre Vedbyvej 13, 4840 Nr. Alslev. Kontakt: Benny Steinmejer (tlf. 25143939).

Følg udviklingen i Bøtøskoven lør. 16/6 kl. 6-10. P-plads for enden af Bøtø Ringvej/Bøtøvej. Kontakt: René Christensen (tlf. 25782403).

Horreby Lyng lør. 14/7 kl. 9.30-13. Lyngvejen 9, 4800 Nykøbing F. Kontakt: Hans Lind (tlf. 61671843).

Avnø lør. 21/7 kl. 7-12. Avnø Naturcenter, Flyvervej 40, 4750 Lundby. Kontakt: Finn Jensen (tlf. 30456808).

Vadefugle på Ulvshale Nordstrand søn. 12/8 kl. 7-12. Den offentlige P-plads/holdeplads v. stranden lige øst for Camping Ulvshale Strand (Ulvshalevej 236, 4780 Stege). Kontakt: Per Schiermacker-Hansen (tlf. 23499530).

DOF Vestsjælland

Kontakt

Formand: Lasse Braae, Sophievej 10, 4581 Rørvig
Tlf. 28 90 10 82, E-mail: lb@rfst.dk

Ture: Kirsten Laursen & Henrik Baark, Tlf. 57 82 02 30
E-mail: mosterlaura@mail.dk

Læs mere på hjemmesiden: www.dof-vestsjælland.dk

TURE

Nattergaletur i Kværkeby Fuglereservat ons. 9/5 kl. 19 – 21. P-pladsen, Bjergvej 77, Kværkeby, 4100 Ringsted. Turleder: Jørgen Madsen (tlf. 40334699).

Borreby Mose søn. 13/5 kl. 9. P-pladsen Borreby Gods. Turleder: Anders Jakobsen (tlf. 40336641).

Rundt om Tissø ons. 23/5 kl. 18-21. Kalundborg Vandrerhjem eller Tissø Roklub kl. 18.30. Turleder: Jens Boesen (tlf. 40311262, e-mail: jens@boesen.org).

Fuglenes Dag på Flommen og i Sorø Sønderskov søn. 27/5 kl. 3:30-6. Vi mødes for enden af Ingemannsvej, iført robust fodtøj og varmt overtøj. Turleder: Rolf Lehrmann.

Fuglenes Dag v. Løvenborg søn. 27/5 kl. 5 – 8. Ved Avlsgården, Løvenborg Alle 26, 4420 Regstrup. Turleder: Naturvejleder Peter Løn Sørensen (tlf. 24782162).

Fuglenes Dag i Borreby Mose søn. 27/5 kl. 9. P-pladsen Borreby Gods. Turleder: Anders Jakobsen (tlf. 40336641).

Fuglenes Dag i Kværkeby Fuglereservat søn. 27/5 kl. 10-13. P-pladsen, Bjergvej 77, Kværkeby, 4100 Ringsted. Turleder: Jørgen Madsen (tlf. 40334699).

Fuglenes Dag v. Tystrup Sø søn. 27/5 kl. 18.30. P-plads ved Kongskilde Friluftsgård, Skælskørvej 34, 4180 Sorø. Turleder: Lene Smith.

Nattergaletur i Kværkeby Fuglereservat man. 4/6 kl. 19 – 21. P-pladsen, Bjergvej 77, Kværkeby, 4100 Ringsted. Turleder: Jørgen Madsen (tlf. 40334699).

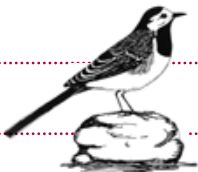
Karmindompap, rødrygget tornskade og klokkefrøer på Røsnæs ons. 13/6 kl. 18:30-21. P-pladsen ved Naturskolen på spidsen af Røsnæs. Turleder: Jens Boesen, (tlf. 40311262, e-mail: jens@boesen.org).

De Vilde Blomsters Dag i Kværkeby Fuglereservat søn. 17/6 kl. 10 – 12. Bjergvej 77, Kværkeby, 4100 Ringsted. I samarbejde med Botanisk Forening. Turleder: Inge Ambus (tlf. 56267362).

Vil du være med til at sikre fremtidige generationer store naturoplevelser som denne? Så bliv Naturbeskytter i DOF.

Læs mere om dine skattefordele, tilmeld dig, & se hvordan vi bruger pengene på dof.dk/naturbeskytter

DOF Fyn

Kontakt

Formand: Henrik Kalckar Hansen, Norddalen 27, 5260 Odense S
Tlf. 30 70 90 38, E-mail: kalckar@webspeed.dk

Ekskursionsudvalg

Michael Mosebo Jensen, Røjle Bygade 102, 5500 Middelfart
Tlf. 26 82 07 29, E-mail: mmj@doffyn.dk

TURE

Tårnenes Dag i Gulstav Mose lør. 5/5. Tilmeld dig til tårnleder Søren Bøgelund (tlf. 29644928) og hør hvad det handler om.

Pomeransfugletur til Skjern Enge tirs. 8/5 kl. 8. Hestholm p-plads, Skjern Enge. Tilmelding til turlleder Kell Grønborg (tlf. 20911506).

Nattergaletur til Sollerup tirs. 15/5 kl. 19. P-pladsen v. Sollerup. Tilmelding til turlleder Niels Bomholt (tlf. 23229673).

Gyldensteen søn. 3/6 kl. 8. P-pladsen v Gyldensteen Strand. Tilmelding til turlleder Jens Bækkelund (tlf. 23926095).

DOF Sønderjylland

Kontakt

Formand: Jørn Vinther Sørensen, Kongevej 64, 6100 Haderslev
74 53 17 20/ 20 80 39 16, jorn.vinther.sorensen(a)gmail.com

Ture: Palle Rosendahl Larsen, Savværket 33, 6510 Gram
Tlf: 28746171, Mail: palle.rosendahl@gmail.com

Panurus: Viggo Petersen, Mail: petersenviggo@gmail.com

Se også nyheder og ture på www.dof-syd.dk samt i Panurus

MØDER

Møde om punktælling ons. 2/5 kl. 15.30-21.30. Slivsøen. Bræårvej på den østligste P-plads. Thomas Vikstrøm fra Fuglenes Hus fortæller om punktællingsprogrammet. Tilmelding: Helle Regitze Boesen (tlf. 40781620, e-mail: hrb@regis.dk)

TURE

Gå til fugl-tur tirs. 15/5 kl. 17-19. Hejsager Strandby 241, 6200 Åbenrå. Turleder: Helle Regitze Boesen (tlf. 40781620)

Gå til fugl-tur tirs. 22/5 kl. 17-19. Rise Skov, anden p-plads inden Ravnholt 30, 6200 Åbenrå. Turleder: Helle Regitze Boesen (tlf. 40781620)

Tag på seniorture med DOF

Glæd dig sammen med os! Tag på ture for pensionister, efterlønsmodtagere og alle andre med hverdage til rådighed.

Kom med på de mange ture, som arrangeres specielt for seniorer. Mød jævnaldrende, glæd dig over naturen og fuglelivet på alle tider af året. Du behøver ikke at være ekspert for at deltage!

På de kommende sider her i bladet kan du finde seniorture under følgende lokalafdelinger:

Gråmejserne - DOF Nordvestjylland
Gråspurvvene - DOF Vestjylland
Grakragerne - DOF Østjylland

Se hele Swarovski
sortimentet på
naturbutikken.dk

SWAROVSKI CL COMPANION

En lille kikkert med store evner. Nyeste skud på stammen fra Swarovski er den stærkt forbedrede CL Companion, der med endnu lavere vægt og endnu større synsfelt, brillerer indenfor kompakte håndkikkerter. Udover at selve grebet er forbedret, er gummiarmeringen også ændret til det, man kender fra topmodellen EL. Optikken har fået en ordentlig overhaling og fremstår nu skarpere og væsentlig nemmere at se i end før. Swarovski CL Companion fås i 2 flotte farver og med 3 forskellige dæksler/rem/taske-kombinationer (tilkøb).
Findes i 8 og 10x30.

—
Eksempelvis CL Companion 8x30 + Wild Nature CL tilbehørssæt

—
Pris kr. 8.299,-

Medlemspris kr. 7.929,-

Ture med Fugleværnsfonden

Fugleværnsfonden afholder mange spændende ture i fondens naturreservater over hele Danmark. Turene ledes af fondens naturvejledere Allan Gudio Nielsen og Jørn Dyhrberg Larsen samt dygtige ornitologer fra fondens frivillige arbejdsgrupper. De er gratis og for alle. Fra maj - midt august tilbyder vi:

Nivå Bugt Strandenge (1)

Tårnenes Dag - lørdag 5. maj kl. 9
Fuglenes Dag - søndag 27. maj kl. 10
Formiddagstur - onsdag 30. maj kl. 10
Formiddagstur - onsdag 27. juni kl. 10
Tangens 10 års jubilæum - søndag 1. juli kl. 13
Trækfugleaften - onsdag 25. juli kl. 19
Åbent Tårn - søndag 12. august kl. 10

Vaserne (2)

Aftenfuglestemmetur - tirsdag 8. maj kl. 19
Aftenfuglestemmetur - tirsdag 15. maj kl. 19
Aftenfuglestemmetur - tirsdag 22. maj kl. 19
Fuglenes Dag - søndag 27. maj kl. 10
Aftenfuglestemmetur - tirsdag 29. maj kl. 19
Insekthotel workshop - søndag 3. juni kl. 10
Aftenfuglestemmetur - tirsdag 5. juni kl. 19

Gundsømagle Sø (3)

Optællingstur - lørdag 5. maj kl. 9
Nattergalekoncert - torsdag 31. maj kl. 10
Optællingstur - lørdag 2. juni kl. 9
Nattergaletur - tirsdag 12. juni kl. 9
De Vilde Blomsters Dag - søndag 17. juni kl. 10
De Vilde Blomsters Dag - søndag 17. juni kl. 13

Ravnstrup Sø (4)

Fuglestemmeaften - mandag 7. maj kl. 19
Fuglestemmeaften - mandag 14. maj kl. 19
Fuglestemmeaften - tirsdag 22. maj kl. 19
Fuglenes Dag - søndag 27. maj kl. 3

Nyord Enge (6)

Fuglenes Dag - søndag 27. maj kl. 10

Barup Sø (7)

Nattergal og hæse hyl! - onsdag 20. juni kl. 20

Saksfjed/Hyllekrog (8)

Fuglenes Dag - søndag 27. maj kl. 10
De Vilde Blomsters Dag - søndag 17. juni kl. 10
Tur til Hyllekrog - lørdag 21. juli kl. 10

Sydlangeland (10/11)

Åbent Tårn ved Gulstav Mose - søndag 6. maj kl. 10
Fugletur ved Tryggelev Nor - søndag 6. maj kl. 13
Åbent Tårn ved Gulstav Mose - søndag 3. juni kl. 10
Fugletur ved Tryggelev Nor - søndag 3. juni kl. 13
Fugletur ved Gulstav Mose - lørdag 9. juni kl. 10
Åbent Tårn ved Gulstav Mose - søndag 5. august kl. 10
Fugletur ved Tryggelev Nor - søndag 5. august kl. 13

Bøjden Nor (13)

Travlhed på fugleøen - søndag 13. maj kl. 10

Søgård Mose (14)

Nattergal og andet godt - onsdag 27. juni kl. 10

Sølsted Mose (15)

Stemmer fra reservatet - lørdag 5. maj kl. 10
Fuglestemmer i mosen - onsdag 23. maj kl. 20
De Vilde Blomsters Dag - søndag 17. juni kl. 10

Stormengene (17)

Røde ryler og sorte skader - søndag 6. maj kl. 10

Stubbe Sø (18)

Fugletur - lørdag 5. maj kl. 8
Fugletur - søndag 10. juni kl. 10

Agerø (20)

Fugletur - søndag 6. maj kl. 10

Svartingedalen (22)

Fuglenes Dag - søndag 27. maj kl. 10
BioBlitz - lørdag 23. juni kl. 10

Tjek www.fugleværnsfonden.dk for detaljeret rutevejledning og yderligere information

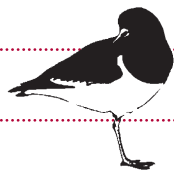
Vi giver Danmarks fugle en værdig natur - følg med på

Vesterbrogade 138 - 140 • 1620 København V Tlf. 3328 3839 • Mail: fvf@dof.dk

Sydvestjylland

LOKAL

DOF Sydvestjylland

Kontakt

Søren Peder Nielsen, Valmuevænget 17, 6710 Esbjerg V
Tlf. 40 87 58 82, E-mail: spnhjerting@gmail.com

Se også www.dofsydvest.dk

Ved siden af det faste turprogram arrangeres hverdagsture med få dages varsel. Få besked om dem via vores nyhedsbrev.

Tilmeld dig det med en mail til spnhjerting@gmail.com.

TURE

Klelund Dyrehave lør. 26/5. kl. 8. P-pladsen v. Esbjerg Hovedbibliotek. Tilmelding til Per Fabricius (tlf. 20830758, e-mail: fabrik.ugle@gmail.com).

Nørresø og Saltvandssøen v. Tønder lør. 9/6. kl. 8. P-pladsen v. Esbjerg Hovedbibliotek. Husk pas. Tilmelding til Søren Peder Nielsen (tlf. 40875882, e-mail: spnhjerting@gmail.com).

Vadefugletræk ved Blåvand lør. 11/8. kl. 6. P-pladsen v. Esbjerg Hovedbibliotek. Tilmelding til Søren Peder Nielsen (tlf. 40875882, e-mail: spnhjerting@gmail.com).

Sydøstjylland

LOKAL

DOF Sydøstjylland

Kontakt

Peter Mygind Leth, Atlasvænget 3, 7000 Fredericia, Tlf. 60 11 30 03.
<http://www.dof-sydostjylland.dk>

TURE

Hammer Mølle søn. 6/5 kl. 7. P-pladsen på Fruehøjvej ved Hammer Møllensø, 7160 Tørring. Turleder: Peter Damgaard (tlf. 21565442).

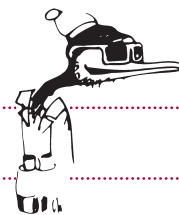
Fugletur til Madsbyparken i Fredericia søn. 27/5 kl. 8. Indgangen ved Madsbyvej. Arrangementer er en del af Fuglenes Dag. Turleder: Conny Brokholm (tlf. 24498504).

Flagermus og fugle ved Klostermølle fre. 8/6 kl. 21. P-pladsen på Klostermøllevej, 8660 Skanderborg. Ingen tilmelding. Turleder: Peter Damgaard (tlf. 21565442).

Vi arrangerer mange flere ture, se vores hjemmeside:
<http://www.dof-sydostjylland.dk>

Østjylland

LOKAL

DOF Østjylland

Kontakt

Ole Bøgh Vinther, F.G.E. Rostrups Vej 16, 8000 Århus C, tlf. 25 15 23 25,
olebvinther@gmail.com.

Følg med i listen over ture og møder på www.dofoj.dk/ture-og-moeder samt på www.dof.dk/oplevel-fuglene/ture-og-aktiviter (søg på DOF Østjylland hvor der står Sø i aktiviteter...), der finder du de fulde beskrivelser. Der tilføjes løbende nye arrangementer, ligesom der kan være ændringer til nedenstående. Husk desuden muligheden for tilmelding til e-mail gruppe på <https://dofoj.dk/nyheder-via-e-mail/> for direkte tilsendelse af nyheder med mere.

TURE

Stubbe Sø og Fugleværnsfondens reservat lør. 5/5 kl. 8-11. P-pladsen på Møllebækvej 500m NV for Gravlev by (ved enden af Gravlev-Ebeltoft-naturstien).

Fuglelandskamp og Åbent Tårn ved Egå Eng sø lør. 5/5 kl. 5-13. Fugletårnet ca. 800 m vest for p-pladsen Viengevej 7, 8240 Risskov.

Nattergaletur til Tåstrup Sø ons. 16/5 kl. 20-23. P-Pladsen ved skolen i Stjær, Stjærvej 100, 8464 Galten.

Fuglesang og Gravmæler tor. 17/5 7-8.30. Foran kapellet ved Nordre Kirkegård, Kirkegårdsvej 26, 8000 Århus C.

Fugletur ved Ørnbjerg Mølle og Ulstrup Å, Djursland søn. 27/5. kl. 8-11. Ørnbjerg Mølle, Stubbevej 2A (øst for rute 21 mellem Feldballe og Ebeltoft, Djursland).

Kasted Mose - fra nattergale til vandbøfler man. 28/5. kl. 19-21.30. P-pladsen ved bommen til Kasted Mose.

Den fuglevenlige have søn. 1/7. kl. 14-15. Økologiens Have, Rørthvej 132, 8300 Odder. Det koster entre til haven for at deltage.

Gråkragerne

Specielt for SENIORER

Alle ture gennemføres i privatbiler. Der er normalt ikke tilmelding, men send en e-mail eller ring til turlederen hvis du har ledige pladser, eller ønsker kørelejlighed. Så forsøges fælleskørsel arrangeret. Hvor tilmelding kræves er dette nævnt under turene. I tilfælde af aflysning eller ændring i planerne udsendes besked via e-maillisten. Tilmeld dig der for denne, hvis du ikke allerede har gjort det. Det kan gøres på <https://dofoj.dk/graakragerne/>, så får du også besked når der er nye ture, påmindelser om ture osv. Praktiske oplysninger: Husk tøj tilpasset vejret, solidt fodtøj og kikkert. Hold godt øje med din e-mail op til turen. I tilfælde af dårligt vejr kan turen blive aflyst.

FJÄLLRÄVEN ÖVIK ECO-SHELL DAMEPARKA

Lang trelagsskaljakke i Eco-Shell med stretch og god åndbarhed. 100% vind og vandtæt.

Pris kr. 4.299,-
Medlemspris kr. 3.439,-

Findes i
dame og herre
model

FJÄLLRÄVEN HIGH COAST WIND VINDJAKKE

Let, elastisk, komprimerbar vindjakke fremstillet af voksbehandlet polyamid og økologisk bomuld.

Pris kr. 1.499,-
Medlemspris kr. 1.199,-

FJÄLLRÄVEN ABISKO HIKE DAMESKJORTE

Den kortærmet skjorte er lavet af et blødt, funktionelt materiale, der bortleder fugt.

Pris kr. 649,-
Medlemspris kr. 519,-

SMARTWOOL EVERYDAY EXPLORATION RETRO HERRESKJORTE

Praktisk frontknåplukning, lavet i en dejlig blanding af merinould og bomuld.

Pris kr. 849,-
Medlemspris kr. 679,-

FJÄLLRÄVEN DALOA SHADE ZIP-OFF DAMEBUKSER

Daloo Shade zip-off Trousers kan lynes af ved knæene.

Pris kr. 1.199,-
Medlemspris kr. 959,-

Klar til
den danske
sommer

FJÄLLRÄVEN TRAVELLER ZIP-OFF HERREBUKSER

Med disse bukser med aftagelige ben er du klar til både middagsheden og de kølige aftener.

Pris kr. 1.299,-
Medlemspris kr. 1.039,-

Vejlerne i Thy tir. 15/5. kl. 10-16. Naturcentret ved Bygholm Vejle, Bygholmvejlevej, GPS 57.033051, 9.101820. Ved Naturcentret tager vi et kikk ud over Bygholm Vejle og ser efter vadefugle, traner, skestørke m.m. Herefter kører vi om øst om Vejlerne, til Kraptårnet og Han Vejleskjulet, hvor vi gerne skulle se skægmejsere og høre rørdrum. Næste stop bliver Kærup Holme, som forventes at byde på bl.a. sortterne. Videre herfra til Tømmerby fjord og Arup Vejle, og retur til Glombak og Bygholm Vejle inden vi vender hjemad. Turlleder: Ole Jensen (tlf. 23290118, e-mail: ofj@ofj.dk).

Vorup, Hornbæk Enge og Fladbro man. 11/6. kl. 9-15. Parkeringspladsen ved Randers Naturcenter, Gudenåvej, Randers. GPS: 56.458273, 10.020811. Fra Naturcentret går vi langs Gudenåen over til fugletårnet på den anden side af Gudenåen. Herfra kører vi videre til parkeringspladsen på østsiden af motorvejen (nordgående retning) og går via stien og gangbroen på motorvejen over til engene ved Hornbæk. Endelig kører vi en tur til Fladbro, hvor vi igen går en tur ned til Gudenåen. Vorup Enge og Hornbæk Enge er sædvanligvis altid gode for adskillige arter, og vi kan også se om bisonerne befinder sig vel. Turlleder: Ole Jensen (tlf. 23290118, e-mail: ofj@ofj.dk).

Endelave tor. 16/8 kl. 7.45-16. Havnen i Snaptun, 7130 Juelsminde, kl. 7.45. GPS: 55.821832, 10.051191. Prisen for færgen er 60 kr. pr. voksen, 45 kr. pr. pensionist (65 år) og 170 kr. pr. bil uden fører. I år går ø-turen til Endelave, hvor vi tager lidt rundt på øen for at se hvad den kan byde på af fugle. Mon ikke det kan lykkes at finde nogle langs

Specielt for
KVINDER

FUGLEPIGERNE

Hvis du ønsker samkørsel, så giv besked pr. mail - lotte.skjaerbaek@gmail.com - eller pr. sms/telefon på 25 77 52 32. Husk som altid at angive hvilken by/bydel du kommer fra, om du ønsker køreledelse eller har bil og kan have nogen med - og i så fald hvor mange. Vi deles om brændstofudgifterne.

Gyldensteen Strand på Nordfyn søn. 3/6 kl. 10-15. P-pladsen ved fugletårnet ved Kystlagunen, tæt på Gyldenstenvej 99, 5400 Bogense. Turledere: Inge Olesen (tlf. 61165776) og Lotte Skjærbaek (tlf. 25775232).

kysten, og på det omliggende hav? BEMÆRK: Turen er ikke endeligt planlagt. Der kan således forekomme ændringer, eller destination kan ændres. Følg med på www.dofj.dk, eller tilmeld dig til e-mail listen (se ovenfor). Turlleder: Ole Jensen (tlf. 23290118, e-mail: ofj@ofj.dk).

Dansk
Ornitologisk
Forening

TILMELD DIG BETALINGSSERVICE NU & SPAR BÅDE MILJØ, TID & PENGE!

I DOF vil vi hellere bruge vores tid & penge på at beskytte fuglene end på at betale regninger — det tænker vi, at du også hellere vil?

Derfor opfordrer vi alle vores medlemmer og støtter til at tilmelde sig Betalingsservice.

For at gøre det skal du bruge dit medlemsnr. Hvis ikke du kender det eller kan finde det, så ring endelig til os, så finder vi det med det samme.

Vi kan også tilmelde dig, hvis du foretrækker det. Men så kræver det, at du giver os dit CPR-nummer og dine kontooplysninger, som vi i øvrigt ikke gemmer.

Uanset hvad, så kontakt os, så finder vi den løsning, du er tryggest og gladest ved!

Læs mere & tilmeld dig på dof.dk/betalingservice eller ring på **33 28 38 00** hverdage kl. 11–15. Ellers så skriv til dof@dof.dk

BS BETALINGSSERVICE

DOF Vestjylland

Kontakt

Formand: Lars Holm Hansen, Sandbækvej 26, 6971 Spjald
Tlf. 22 96 13 17, Mail: formand@dofvestjylland.dk

Ture: Poul Krag, Skrænten 15, Sevel, 7830 Vinderup
Tlf. 22 36 02 36, Mail: poulkrag@tdcadsl.dk

Seniorture: Peder J. Pedersen, Mejdalvej 14, 7500 Holstebro
97 46 84 81/ 23 67 88 75, Mail: seniorture@dofvestjylland.dk

Se nyheder og flere ture på www.dofvestjylland.dk

TURE

Tårnenes Dag lør. 5/5 kl. 5 - 13. Tårnenes dag er en landsdækkende og skandinavisk begivenhed. Der konkurreres om, fra hvilket tårn der ses flest forskellige fuglearter. Se nærmere på www.dofvestjylland.dk om steder og kontaktpersoner.

Forårsfugletur ved Nissum Fjord lør. 5/5 kl. 8.30 - 12.30. Nørre Fjand Havn overfor Fjandø. Turleder: Agner Svenstrup (e-mail: svebra@webspeed.dk).

Kom og se fuglelivet på Geddal Enge søn. 6/5 kl. 10 - 12. P-pladsen på Geddalvej, 7830 Vinderup ved Geddal Enge. Turledere: Leif Novrup (tlf. 23315601), Steen Fjederholt, Poul Krag m.fl.

Pomeransfuglene i Skjern Enge man. 14/5 kl. 19 - 21. Fugletårnet ved vejen mellem Lønborg og Skjern. Turledere: Ole Amstrup, Børge Vistesén, Tage Madsen (tlf. 20145010) og Marianne Linnemann (e-mail: linnemann.marianne@gmail.com).

Fuglenes Dag v. Skjern Enge søn. 27/5 kl. 7 - 9. Lønborggård P-pladsen, Lønborggårdsvej 2, 6880 Tarm. Turleder: Jens Hasager (tlf. 20728378) og Marianne Linnemann (tlf. 20145010)

Fuglenes Dag på Skovlund Naturskole søn. 27/5 kl. 7. Nybovej 28, 7500 Holstebro. Turleder: Lars Holm Hansen (tlf. 22961317).

Fuglenes Dag v. Hjerl Hede søn. 27/5 kl. 7 - 9. Museets indgang. Turleder: Leif Novrup (tlf. 23315601).

Fuglenes Dag i Stenholt Skov søn. 27/5 kl. 7. Turledere: Bo Daugaard og John Toft Kristensen (tlf. 30220418).

Aftenstemning i forsommeren tor. 7/6 kl. 20 - 23. Jens Bjerg-Thomsens Jagthytte på Skelmosevej ca. 4 km vest for Stadil. Turleder: Jens Ballegaard (tlf. 22821175, e-mail: jballegaard@youmail.dk).

Svingel Engsø/Tim Enge lør. 9/6 kl. 8 - 12. Stadil Kirke. Turleder: Peter Leth Olsen (tlf. 27514909, e-mail: peterletholsen@hotmail.com).

Skestorkene i Skjern Enge søn 17/6 kl. 13 - 16. I fugleskjulet ved vejen mellem Skjern og Lønborg. Turleder: Børge Vistesén, Tage Madsen (tlf. 20145010) og Marianne Linnemann (e-mail: linnemann.marianne@gmail.com).

Fuglefamilierne i Skjern Enge tir. 11/7 kl. 10 - 12. I fugleskjulet ved vejen mellem Skjern og Lønborg. Turleder: Børge Vistesén, Tage Madsen (tlf. 20145010) og Marianne Linnemann (e-mail: linnemann.marianne@gmail.com).

Bækbygd Strand og Vest Stadil Fjord lør. 4/8 kl. 7 - 11. P-pladsen ved Bækbygd Strand ca. 10 km nord for Søndervig. Turleder: Jens Ballegaard (tlf. 22821175, e-mail: jballegaard@youmail.dk).

Rovfugle i Skjern Enge søn. 12/8 kl. 13 - 16. I fugleskjulet ved vejen mellem Lønborg og Skjern. Turleder: Børge Vistesén, Tage Madsen (tlf. 20145010) og Marianne Linnemann (e-mail: linnemann.marianne@gmail.com).

SENIORTURE

Pallisbjerg Enge og Vest Stadil Fjord man. 7/5 kl. 9 - 13. P-pladsen ved Husby Kirke. Pomeransfuglene optræder ofte på Pallisbjerg Enge. Senere kører vi rundt i området ved Vest Stadil Fjord, hvor der også er chancer. Vi kan jo se mange andre spændende ting på sådan en forårstur. Husk kaffe/the samt en god madpakke. Turleder: Peder J. Pedersen (tlf. 23678875/97468481, e-mail: pjp@post7.tele.dk) og Jens Ballegaard (tlf. 22821175, e-mail: jballegaard@youmail.dk).

Specielt for SENIORER

Aftenur v. Vest Stadil Fjord og Hoverdal Plantage tors. 7/6 kl. 20 - 23. Jens Bjerg-Thomsens jagthytte på Skelmosevej ved Vest Stadil Fjord. Aftenstemning ved jagthytten: Rørhøg, måske blåhals, Skægmejse, Siv- og Rørsanger og Sortterne samt aftenkaffe. Senere kører vi ind i Hoverdal Plantage og hører de sidste fugle synge solen ned, inden natravnen tager over kl. 22.30. Turleder: Jens Ballegaard (tlf. 22821175, e-mail: jballegaard@youmail.dk).

For flere oplysninger om de enkelte ture se www.dofvestjylland.dk

DOF Nordvestjylland

Kontakt: Jan Skjoldborg Kristensen, Gyvelvænget 161, 7730 Hanstholm, Tlf. 81759040
Mail: Jan.skjoldborg.kristensen(a)gmail.com

Ture: Martin Høj Hansen. Tlf. 87 51 41 52
Mail: martin.hoj.hansen@gmail.com

Se mere på hjemmesiden: www.dof-nordvestjylland.dk og på Facebook under DOF Nordvestjylland.

Klubaftener: Følg med på hjemmesiden.

TURE

Tårnenes Dag ved Grynderup Sø lør. 5/5 kl. 5-13. Bystedmøllevej; Tvil-
lingetårnene i Sydenden af Grynderup Sø. Turledere: Jens Albrechtsen og
Verner V. Hansen (tlf. 20949121).

Fuglestemmetur i Ø Bakker lør. 12/5 kl. 7-11. P-pladsen ved Rydalsvej i Ø
Bakker, 8830 Tjele. Turleder: Thorkil Brandt (tlf. 87508040/3025304).

Hirsholmene lør. 19/5 kl. 8 - 19. Samkørsel fra Kjeldstrup rasteplads
(Thisted) eller fra f.eks. Skive eller Viborg. Tilmelding snarest. Se mere på
hjemmesiden.

Nattergaletur i Skive Ådal ons. 23/5 kl. 19 - 21.30. Vor Frue Kirke, Skive. Tur-
ledere: Verner V. Hansen (tlf. 24219979) og Anni Ooppelstrup (tlf. 28931072).

Fuglenes Dag ved Hald Sø søn. 27/5 kl. 6-9. P-pladsen ved laden, Hald
Hovedgaard. Turledere: Poul Blicher Andersen (tlf. 86638818/30258818)
og Villy Lauridsen.

Feldborg Plantage man. 4/6 kl. 8-12. P-plads 300m vest for Langgade
91. Turledere: Keld Christensen (tlf. 21694803) og Anni Ooppelstrup (tlf.
28931072).

Vejlerne søn. 10/6 kl. 9-12. Bygholm Vejle Informationscenter.
Turleder: Biolog Poul Hald (tlf. 20122085).

Natravne i Kompedal Plantage fre. 22/6 kl. 22-24. P-pladsen ved på
Urhanevej ved Mosedal, koordinater: 56.269292, 9.259177. Turleder Ole
Lilleør (tlf. 20789587).

Viskum søn. 12/8 kl. 10-13. Viskum Kirke. Turleder: Marianne Suhr
(tlf. 26326160).

Gråmejserne

Specielt for SENIORER

Disse ture afholdes på hverdage og henvender sig især til seniorer. Alle er dog
velkomne til at deltage. De fleste ture er på 4-5 timers varighed. Medbring
madpakke og drikkevarer samt påklædning og fodtøj efter årstiden. Hvis du
vil vide mere om turene eller foreslå nye ture, så kontakt en af kontaktper-
sonerne: Poul Erik Sperling (tlf. 20 28 44 05, e-mail: pes@vildtfarmnord.dk),

Tscherning Clausen (tlf. 98 31 73 54, e-mail: tsc.vib@mail.tele.dk), Svend Erik
Mikkelsen (tlf. 61 60 73 61, e-mail: svemik45@hotmail.com).

Sminge Sø søn. 4/7 kl. 9-13. P-pladsen ved Sminge Sø, skråt over for
Allinggårdsvej 67, 8600 Silkeborg. Der er skilte til søen. Turleder: Finn
Andersen (tlf. 40231613).

Agger Tange tirs. 7/8 kl. 9-13. P-pladsen ved færgelejet, Agger Tange,
7770 Agger. Turleder: Hans Dahlgaard (tlf. 26326160).

Nordjylland LOKAL

DOF Nordjylland

Møder i Aalborg:

Golfhuset. Borgmester Jørgensensvej 11
Kontakt: Børge Søndergård (tlf. 20 22 17 52)

Møder i Frederikshavn:

Knivholt Hovedgård, Hjørringvej, Naturlokalet
Kontakt: Carsten Sørensen (tlf. 23 65 64 39)

Møder i Rold Skov:

Skillingbro Naturskole, Røde Møllevej 17, 9520 Skørping
Kontakt: Gitte Holm (tlf. 21 75 48 68)

DOF Nordjyllands ture, møder, kurser og arrangementer:

Se dem alle på www.dofnord.dk/ture-og-moder/

Gråmejserne: www.dofnord.dk/gramejserne/

Skagen Fuglestation: www.skagenfuglestation.dk

Se desuden hjemmesiden www.dofnord.dk

På tur med DOF Travel

Fuglerejser med indhold

Se de mange tilbud på vores hjemmeside:

www.doftravel.dk

Fuglerejser over hele verden med kvalificerede og erfarne ledere

Malariafri safari til fugleforskeren Jørgen Rabøls sydafrikanske reservat

Gør som mange andre fuglefolk: tag med super-engagerede biologer på en anderledes og personlig safari til Sharkati i UNESCO Reservatet Waterberg i Limpopo. Grupper på max. 12 personer, 3 årlige ture. Eller vælg individuelle ture m/egen privat chauffør på andre tidspunkter. Fantastisk natur med over 300 fuglearter og masser af vilde dyr. Hyggelig lodge med gæstehuse, pool, frodig have. Netfangst, bushwalks, safaris, natur/fugleforedrag, fuglelister mm. Du må gerne gå egne ture i reservatet. Endvidere mange ture til nationalparker, RAMSAR-område, township, landsbyskole, meteoritkrater, World Heritage Site mm. Medlem af Rejsegarantifonden. 12- og 15-dage all-inclusive: 18.990 og 23.990, nov og feb. Turledere: biologer & medejere Jørgen Rabøl og Danna Borg, www.biotravel.dk tlf: 2484 9392/6143 6963

Fugle og Naturrejser

Oman 20.- 28. november
med Erling Krabbe

Op mod 200 fuglearter, behageligt klima, flotte landskaber og venlig befolkning

Programmer og pris findes på

Scanbird ApS

www.scanbird.com

Limfjorden - Vejlerne Lunt lille træhus, smukt beliggende med helt fri udsigt over Arup Dæmning, fjord og reservat. Helårsbolig, enkelt indrettet til 2-4 pers., med tekøkken, bad, brændeovn og el-varme. Udlejes billigt på dags- eller ugebasis. Tlf. 30 62 45 56. E-mail lotte.lolk@mail.dk. www.limfjorden-vejlerne.dk

Dejligt sommerhus 400 m fra Lild Strand udlejes. Sommerpris 3000 kr. vinterpris 2000 kr. pr uge + el. Huset ligger i fredet område i cykelafstand til Vejlerne. Langs stranden er der 4 km til Bulbjerg. I klitplantagen er der svampe i sæsonen, og i stille vejr er der frisk fisk på havnen. 6 faste sengepladser, brændeovn og huset er i øvrigt veludstyret. Mail: ullaperu@Yahoo.dk Mobil 30288560

Mandøvej 4, Vester Vedsted - ved Nationalpark Vadehavet Lokalteter som Mandø, Gl. Hviding Engsø, Rømmø, Kammerslusen og hele Ribemarsken inden for rækkevidde. Ældre hus i landsbyen Vester Vedsted ved Ribe udlejes på ugebasis. Huset ligger dejligt med 800 meter til Vadehavet og det helt nye Vadehavcenter, hvorfra traktorbusen til Mandø afgår. Huset har 4 soveværelser med 7 gode sovepladser. Dejlig ugeneret indhegnet have, terrasse og adgang til wi-fi, opvaskemaskine, brændeovn mm. Hund er tilladt. Pris 2900,- pr. uge plus forbrug. Kontakt Lise Hadrup på lisehadrup@live.dk eller på mobil 20 28 01 18

Djursland, Stubbe Sø

Sommerhus ("Bogpeters Hytte") midt i Fugleværnsfondens reservat ved Stubbe Sø udlejes (kun til DOF-medlemmer). Garanti for ynglende topmejse, broget fluesnapper, hedelærke og rødrygget torsnede. Adgang til søen og mulighed for dejlige ture i nærområdet. Ikke langt til Ebeltoft, badestrand og Djurslands turistattraktioner. Ingen fjernsyn - men fred og ro. Huset er på 80m² (6 pers./to soverum). 2600 kr/uge + el. Henv. Peter Lange, tlf.: 86 95 03 41 eller mail: peterlange@dofoj.dk. Læs mere på www.dofoj.dk/bogpetershytte.

Fantastiske fugleoplevelser i Naturpark Vesterhavet og bekvem overnatning tæt på spændende natur Gode, isolerede hytter med bad og toilet udlejes hele året rundt. Oplev efterårstrækket ved Blåvandshuk - Se stormfugle ved Vesterhavet om vinteren - Gå på kratlusk i plantagen/på heden - Tilbring timevis ved Filsø med bl.a. havørne og en masse andre fugle. Måske du ser den store torsnede på vej derom. "Ta' fx et smut til Tipperne eller Skjern i foråret". "Afstande: Blåvandshuk og Skallingen 15 km, Filsø og Vrøgum Kær 10 km, Aal Plantage 8 km, Vejers Strand 1,5 km, Kallemærsk Hede 1 km, Vejers Plantage 0 km." Opholdsstue og fælles køkken til mindre forsamlinger. Vejers Havvej 7, 6853 Vejers Strand. Tlf.: (+45) 75277054. www.stjernerocamping.dk.

MØN Lille hyggeligt 4-personers sommerhus i Ulvshale med køkken, bad, brændeovn og el-varme. Udlejes på dags- eller ugebasis. Min. 2 døgn. Tlf. 23 80 57 22. E-mail: metthenriksen@gmail.com.

Udlejes: Vedersø. 4 personer. Toppen af Vest Stadil Fjord. Hyggeligt velindrettet helårshus/ferielejlighed 50 m². Naturgrund ugeneret indhegnet, udsigtshøj. Udsigt til klitter og fredede strandenge. Stort fugletræk samt mulighed for 'lille' sort sol forår/efterår. Rørdrum høres, findes ved Nørre Sø 800m væk. Ynglende tårnfalke i haven. Rigt fugleliv, fodres hele året. Musvåge på foderbræt 25m fra huset. Ugepris: kr. 2.700,- (halv pris ved en person minus højsæson i juli og august). Rengøring kr. 300,- Elafregnes. Pris pr. døgn, kr. 450,- for to personer/225,- for en person inkl. sengelinned og håndklæder. Hund er velkommen. Henv. Anette Schmidt: 22 55 06 00.

Hytter ved havet til leje, Källa Hamn, Øland / Sverige. Veludstyrede hytter med fire senge, bad / toilet, køkken (URN med kogeplader, mikroovn og køleskab), trådløs internetadgang. Alle hytter ligger på kajen i en gammel fiskerihavn i en lavvandet bugt på den nordøstlige ø, Öland. Her er et rigt fugleliv, og flere fuglereservater og vandrestier findes i nærheden. I nogle hytter er det muligt at medbringe kæledyr. Til leje på daglig eller ugentlig basis, Pris fra 3300DKK per uge inkl. elektricitet. Cykler, både og sauna er til rådighed ved udlejning. Lars og Stina Börjesson +46730601506, +46705172408, info@kallahamn.se. Mere information og billeder kan findes på www.kallahamn.se

DRØMMEBOLIG FOR NATURELSKERE !!!

3 vær. Penthouse lejlighed i Hejlsminde, Banedæmningen 3 A 2. tv. 53 m² Vestvendt altan mod Noret, der er en del af Natura 2000, privat P-plads, elevator, møbleret, Ny renoveret, Lave fællesydelse, 50 m til strand/havn. Ingen bopælspligt. Søg Robinhus: 6094 lejligheder. Henv. til ejer: 61285989

Williams
rejser

Se alle
vores natur- og
fuglerejser 2018/19
på williamsrejser.dk/fuglerejser

Oplev regnskoven og dyrelivet i **Costa Rica · februar 2019**

Denne rejse er for dig der gerne vil tæt på den enestående natur, det unikke fugle- og dyreliv og samtidig have en hyggelig rejse.

Vi rejser til det smukke Costa Rica i februar 2019, hvor vores rejseleder Peter Kristensen vil vise dig landets højdepunkter, når det gælder de store naturoplevelser.

Ved udvalgte nationalparker samarbejder vi med lokale guider.

Afrejse 12. februar fra kr. 20.885,-

Der er to ledige pladser tilbage på følgende natur- og fuglerejser 2018:

Extremadura - 2. maj

Polens "urskove" - 23. maj

Sydportugal/Mertola - 10. september

Klostermosevej 140 · DK-3000 Helsingør · Tlf.: +45 20 22 19 90 · fw@williams.dk · williamsrejser.dk

Gavekort til bidragydere til DOF's medier

Mange medlemmer og ansatte bidrager med indhold til DOF's medier. Som en anerkendelse modtager bidragyderne fremover gavekort til Naturbutikken efter flg. retningslinjer:

- 1) Anerkendelse for bidrag er som udgangspunkt symbolsk og kan ikke betragtes som aflønning.
- 2) Ansatte og medlemmer af hovedbestyrelserne i DOF og FVF modtager ikke gavekort for deres bidrag til DOF's medier, da de primært bidrager i arbejdstiden eller con amore.
- 3) Gavekortet udstedes første gang bidraget benyttes af DOF. Ved gentagelse/genbrug i flere medier udstedes ikke yderligere gavekort.
- 4) Artikler på ca. 1500 – 2000 ord anerkendes med et gavekort til Naturbutikken på 200 kr.
- 5) Fotos anerkendes med gavekort til Naturbutikken således:
a. 1 foto: 100 kr. b. 2-4 fotos: 200 kr. c. 5+ fotos: 300 kr.
- 6) Udstedelsen af gavekort foregår løbende i takt med at bidragene benyttes.

Dansk Ornitologisk Forening – DOF

DOF er landsforeningen for fuglebeskyttelse og fugleinteresserede

DOF er den danske afdeling af BirdLife International
Vesterbrogade 138-140, 1620, København V
Telefon (alle hverdage 11-15): 3328 3800
email: dof@dof.dk · www.dof.dk

DOF's formand: Egon Østergaard tlf: 3116 2030,
email: egon.ostergaard@dof.dk

Indmeldelse i DOF: Sker ved indbetaling på DOF's bankkonto.
NB! Ny konto hos Merkur: reg. nr. 8401 konto nr. 1043118.
Støttebeløb til DOF's arbejde for fugle- og naturbeskyttelse, som er fradragsberettiget, kan indbetales på samme bankkonto.

Årlige kontingenter:

Kernemedlemmer:	kr. 495,00
Ungdomsmedl. (u. 26 år)	kr. 250,00
Medlemmer:	kr. 350,00
Husstandsmedlemsskab:	kr. 665,00

Fugleværnsfonden: Fugleværnsfonden er en selvstændig, almennyttig og erhvervsdrivende fond, stiftet af DOF. Fondens formål er at købe og drive fugle- og naturreservater og formidle viden og oplevelser fra disse reservater. Støttebeløb, som er fradragsberettiget, kan sættes ind på Fugleværnsfondens konto 4180 5094232, For mere information se www.fuglevaernsfonden.dk, ring på telefon 33283839 eller kontakt os via mail på fvf@dof.dk

Naturbutikken: Naturbutikken i Fuglenes Hus tlf: 3328 3838
Åbningstider: Man.-fre. kl. 11-17.30, lør. 10-14. www.naturbutikken.dk

Bor du i udlandet, kontakt da venligst DOF for nærmere oplysninger om priser.

DU KAN FINDE VORES PRODUKTER
HOS EKSKLUSIVE SPECIALISTFORHANDLERE
OG ONLINE PÅ WWW.SWAROVSKIOPTIK.COM

DEN NYE EL UBEGRÆNSET *PERFEKTION*

Den nye EL-familie fra SWAROVSKI OPTIK er den hidtil bedste. FieldPro-pakken bringer komfort og funktionalitet op på et helt nyt niveau. Den perfekte optiske ydelse og præcision, den enestående ergonomi og det forbedrede design er som prikken over i'et på dette teleoptiske mesterværk. Få endnu mere ud af de særlige øjeblikke – med SWAROVSKI OPTIK.

SEE THE UNSEEN
WWW.SWAROVSKIOPTIK.COM

SWAROVSKI
OPTIK